

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones super epistolas dominicales

Herolt, Johannes

[Ulm], um 1478-80

[Sermones XLI (xiiii post penthecosten) - L]

[urn:nbn:de:bsz:31-311743](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311743)

Sermo

est: quia quilibet xpianus tenetur magis diligere deum q̄ se-
ipsum, peccare autem mortaliter est facere contra deum. puniri est
aliquid pati contra seipsum. unde caritas dei hoc requirit ut qui-
libet xpianus debet potius quamlibet penam sustinere q̄ fides ne-
gare: vel alias mortaliter peccare. Sed in speciali descendere ad
hanc penam vel illam non tenet. quinimo stulte faceret si quis
seipm vel aliu sup huiusmodi particularibus penis sollicitaret. Suf-
ficiem in genere hoc bonum habere ppositum et sperare in dei
gratiam q̄ bene aptus esset si necessitas adueniret. In necessita-
tis em articulo multi exigui in fide reperti sunt diuino auxilio
assistente martiriū animose tolerasse. Septimo quent hic an
expediat homini huiusmodi imperfecto sponte martirium subire
R̄ndetur q̄ nisi quis diuinitus sit motus martirium subire in-
cautum est. plures siquidem fuerunt xpiani quos metus penarū
oppressit. et ante congressionem t̄ror elisit. Et fuerunt tales in
multitudine magna ut per Eusebiū li. 8. ecclesiastice hysto-
Ultimo nota exemplū quō sacerdos catholicus ad probandā
fidem catholicam esse veram ab igne non est lesus. hoc quere in
proptuario folio tercio.

Dominica. xiiii post penth. Ad Gallathas ^{cap. V.}

Ratres. spū ambulate: et desideria carnis non per-
ficietis, Caro em concupiscit aduersus spū. spū
aut aduersus carnem, hec em sibi inuicem aduer-
santur: ut non quocūq; vultis illa faciatis. quod si spū
ducimini non estis sub lege. Manifesta aut sunt opa car-
nis que sunt fornicatio: immunditia: luxuria: ydolorum
seruitus. veneficia. inuidia. contentiones ire rixe dissensi-
ones. secte. inuidie: homicidia: ebrietates comestiones
et his similia que predico vobis sicut dixi qm̄ qui talia
agunt regnū dei non consequentur. Fructus aut spūs est
caritas: gaudium: pax: patientia: longanimitas bonitas
benignitas: mansuetudo: fides: modestia: castitas. Aduer-
sus huiusmodi non ē lex. qui aut sunt xpī carnem suam
crucifixerunt cum viciis et concupiscenciis.

Sermo super Epistola pcedenti. xli.

Piritu ambulate Gall. 5. In Ep̄la hodierna apostolus
nos inuitat ad vitam spūalem discedens vitam carna-
lem. ergo dicit hic in principio eplē. Spiritu ambula-
te et desideria carnis non perficietis. Unde in p̄nti sermone

et modestia

Ad Gallathas. 5. cap.

te et desideria carnis non perficietis. Unde in p̄nti sermone

xxxix

tria sunt dicenda. Primo de profectu spūali. et de restituōe rez
 iniustaz. Secundo de peccatis mortalib. Tercio de illis qui xpi
 sunt per que signa cognoscunt. Quantum ad primū sciendū
 qd ad pfectum spūalem duo requirunt. Primo qd homo sit leuis
 per contemptuz terrenoz. Nos videmus ad sensuz qd homo vo
 lens peregrinari pondus ipsum deprimens solet deponere et al
 leuiare seipsum quantum potest. Consimiliter ex quo amor ter
 renaz rerum deprimat animaz: ne in vita spūali proficiat. Ideo
 necesse ē ad hoc vt posset proficere qd contemnat terrena. qui cō
 temptus terrenoz ipsum alleuiat vt proficere possit. Vñ Greg
 Qui mihi onus diuitiaz abstulit ad currendum citius expedit
 Naz difficile est habenti multas diuitias in spūali vita proficere
 et per semitas virtutum regnum intrare. Vnde difficile est con
 fitentes in pecunijs regnum celoꝝ intrare. Sz diceret aliquis dif
 ficile et impossibile est camelū p fcramen acus transire, ergo im
 possibile est diuitem intrare regnum celoꝝ. Rñdetur qd hoc ver
 bum xpi non est intelligendum de omnib diuitib. quia dauid
 Jacob abraham pater hilioꝝ israhel: etiaz moyses et plures alij
 in veteri testamento diuites fuerunt et tñ saluati sūt Similiter et
 in nouo testamento hircius imperator et sanctus ludouicus rex
 francie: et multi alij qui diuitias habuerunt celum intrauerunt
 Sed de quib diuitib loquit hic xpus, Rñdetur qd de illis diui
 tibus qui hic crapulose viuunt hm corpus. et etiam res suas in
 iuste acq̄sitas superflue et male expendunt supbiendo: mebrā
 ando. luxuriando. qui mali sunt diuites qui sic amant diuitias:
 et non subueniunt pauperib. Exempluz de diuite epulse Luc
 16. Et signanter qui possident res iniustas quas restituere tenē
 tur. Pro quo sciendum qd plura sunt de quib fieri oportet resti
 tutionem hm posse. Primo virgines virginitate primantes. Se
 cundo religionis ingressu indebite retrahentes. Tercio in fama
 ledentes. Quarto membra mutilantes vel vulnerantes. Quinto
 furto rapina vel usura rapientes. Sexto damna proximis in a
 gris vel ceteris inferentes. Septimo mercandias dolosas exercentes
 Octauo ad ipm terminum plus qd prompta pecunia vendentes
 Nonno alienaz rez mala fide emptores. decimo mechanicū sua
 artificia dolose cum sint vilia tegentes et talia sic pro bonis ven
 dentes. Vndecimo uxores maritis iniuste subtrahentes et male ex
 pendentes et adulteriu de parte aliena nutrentes. Duodecimo
 famuli et famule dñis suis infideliter seruientes. Decimotercio
 mercedem laborantib debita retardantes. Decimoquarto in

Sermo

uentas res non restituentes. Decimoquinto dona a iudeis recipiētes. Decimosexto monetas malam pro bona vendentes scienter. Decimosextimo eam iniuste immutantes. Decimooctavo clerici et religiosus bona ecclesie male consumentes. Decimonono decimas et oblationes debitas non soluentes et etiam damnū quod proximus incurrit ex retentione rei aliene non recompensantes et similia multa que oia singulis distinctiōibus indigent prout in sumis doctorū reperies. et in quarto sen. Restitutio autē debet fieri statim integre et proprie persone si scitur aut heredibus eius. si non scitur in pios usus auertatur. Et si est manifestū tunc per seipsum restituat. si occultus est tunc etiā occulte per confessorem debet fieri restitutio sicut quod homo in vita spūali proficiat et in amore dei. Qui enim deum diligit semper proficit in bono et nunquam tepescit. Unde Bernardus. De bone ihesu nunquam est amor tuus oculos. qui te diligunt nunquam tepescunt. nam hoc quod agit calor naturalis in corde hominis: hoc agit amor dei in anima. Sed nos videmus quod calor naturalis in corde extrinsecus ipsum cor non sinit quiescere. huius maxime apparet in somno. quia tunc omnia membra quiescunt. solum autē cor quod est plenum calore nullo tempore in vita hominis quiescit. Sic etiam amor diuinus cum sit quidam calor naturalis anime non sinit ipsam quiescere: sed semper monet ipsam ad operandū. Unde Gregorius. Amor dei nunquam est oculos. operatur enim magna si est. Unde hic est notandus sicut Albertus. quod argumentum vere vite spūalis est cuius spiritus carni penitus dominatur. qui tam cito sentit modum spūale sicut corporale. id est qui tam cito studet mederi spiritui ut corpori quanto dignior est quam corpus. Secundum argumentum vere vite spūalis est qui tamen delectatur in rebus spūalibus quantum in corporalibus. et tamen inuite negligit cibum spūalem sicut corporalem. Et tamen se cogit ad cibos spūales cum non appetit sicut infirmus se cogit ad corporales cum eos fastidit. Tertium argumentum vere vite spūalis est si tam paratus est obedire in omnibus spirituali medico pro sanitate anime sicut carnali medico pro sanitate corporis. Si studet tamen acquirere et multiplicare et seruare et utiliter expendere bona spūalia sicut bona temporalia. Et tanto magis spūalia quam corporalia quanto dignior est spiritus quam corpus. De hijs dicit apostolus. Manifesta autem sunt opera carnis: que sunt fornicatio: inuidia impudicia: et luxuria &c. In ista secunda parte

illi ep̄le ostendit Ap̄ls peccata carnis que sunt peccata morta-
 lia. q̄ qui taha agunt regnum dei nō consequent̄. Pro quo sci-
 endum q̄ p̄m̄ mortale quatuor modis cōmittitur. Primo mō
 q̄n̄ scit se facēe cōtra p̄ceptū dei & cōtra p̄ceptum p̄lati vel
 ecclesie vel aliquo modo vnū de septem vicijis capitalibus vel
 cōtra votum cōmissum. Et in hoc ignorantia non excusat hoīez
 vsum rationis habentem Auḡ. Ideo diuina p̄cepta data sunt
 vt excusatio de ignorantia non habeat. Secūdo modo cōmittit̄
 peccatū mortale p̄pter conscientiaz erroneam. vt cū quis facit
 aliquo modo q̄d non est cōtra p̄ceptum. nec vnū de septem
 peccatis mortalibus. h̄ conscientia sua diffinitue sibi iudicat hoc
 esse p̄m̄ mortale. et si super hoc facit peccat mortaliter. et talis
 conscientia est valde periculosa. q̄ tales faciunt sibi peccata & il-
 laqueant se periculose. & hoc instigante dyabolo: qui cū nō pōt
 in peccata manifesta inducere tunc sic ducit per p̄plexitatem pec-
 candi. vnde in decretis. Quod sit cōtra conscientiam edificat ad
 gehennā. Sed tñ sciendum q̄ erronea conscientia dicit q̄n̄ quis
 non dubitat sed certitudinaliter & diffinitue tenet aliquod esse
 malum & tñ operatur. Quōq̄ pro vtraq̄ parte habet motiua. ti-
 mor conscientie pro vna parte sperat q̄ sit licitum. pro alia pte ti-
 met q̄ sit illicitū. hic timor conscientie non habet semper p̄m̄:
 nec est vituperandus nisi sit nimis excessiuis. Greḡ. Bonarū
 mentiuū est ibi culpam agnoscere vbi culpa nō est. Tercio pec-
 catum mortale cōmittitur cū quis plus diligit vel timet creatu-
 ram q̄ creatorem. sic si quis plus diligit vxorem p̄p̄am vel fili-
 os vel temporalia vel honorem vel pulcritudinē vel vestez q̄ deū
 et sic facit creaturam deū suū. qua quicquid homo diligit vs-
 tra deum hoc est deus suus. Vnde Auḡ. Noe ab homine colitur
 quod p̄ ceteris plus diligit̄. Et talis qui sic p̄ponit creaturā
 creatori peccat mortaliter. Rō est: q̄ facit cōtra p̄ceptū carita-
 tis in quo p̄cipimur deum diligere super omnia. Notandum
 q̄ quilibet sic deum debet diligere q̄ potius deberet omnia tem-
 poralia perdere in super mortem sustinere q̄ deum cum vno pec-
 cato mortali offendere. Ap̄stolus: Quis nos separabit a carita-
 te christi: an tribulatio: an angustia. Quarto peccatum mor-
 tale cōmittitur per actum peccati venialis. sic q̄ actus pecca-
 ti venialis ordinatur in finem peccate mortalis. Verbi gratia.
 verbum otiosum in se est peccatum veniale sed cum loquor cum

*Paulo ad Romanos
 Capite .8.*

Sermo

tuz muliere vel virgine ea intentione vt possim esse allicere ad peccanduz meū. tunc illud verbum est p̄c̄m mortale. non q̄ illud verbum iocosum in se sit p̄c̄m mortale: sed q̄ refero in hūc finem qui finis in se est p̄c̄m mortale. Et sic p̄pter intentionem peruersam erit p̄c̄m mortale. quod vni alteri qui hoc verbum esset locutus solūmodo esset p̄c̄m veniale. Simile est d̄ tactu ex mala intentione causa allicendi est p̄c̄m mortale, Vnde dicit in decretis. Deus iudicat intentiones. Quantuz ad terciā partem dicit hic X̄plus. Qui x̄pi sunt carnē suam cruciēnt cum vicijs et concupiscencijs. Vnde fm Guill. lugduñ. dupliciter quis ē x̄pi. scz de iure vel d̄ mandatoꝝ eius obseruatione. Primo oēs homines x̄pi sunt. ⁊ hoc de iure creationis. Item emptiois iure oīs homines x̄pi sunt. tanti em̄ precij emit vt merito plus possideret. i. Coz. 6. Empti em̄ estis precio magno. ⁊ tñ plus tenetur homo pro bñficiō redemptionis q̄ creationis. Secdo iure mādatoꝝ eius impletionis. In illo modo sumendo: huius pauca homines x̄pi sunt. qz pauca seruāt precepta eius et plures modicū curant. qz totus m̄dus in maligno positus est. ⁊ pauca sunt fideles ⁊ veraces in filijs hōim. Vnde Arist. 2. thopicoz. Homines vt plurimuz sunt mali. in paucioribz enim boni sunt, Sicut lapides preciosi pauca sunt q̄ lapides cōmunes. quia vnus precio sus valet mille cōmunes. Sic vnus bonus homo preualet mille malos Ecclia. 18. Melius est vnus timens deum q̄ mille impij. Et quanto pauciores sunt tanto gloriosius est esse de numero istoz qui sunt de pte dei. Notand hie qz quinqz sunt signa designata per q̄ncz vulnera x̄pi vtz quis sit ex parte dei vel dyaboli. Primum signuz ex parte dei est humilitas. signum aut̄ ex parte dyaboli est supbia. Vnd̄ glosa sup illud Job. Ipse est rex super oēs filios supbie. Ille est titulus dyaboli. sic humilitas titulus dei. quo signo exercitus cognoscit Greg. Euidētissimū signum reproboꝝ est supbia. electoꝝ vero humilitas. Signo ḡ suo quisqz cognoscit sub quo milite inuenit. solent enim hoies multū timere qñ aliqd̄ certuz signū t̄p̄alis mortis in se vident. Nec mirz cum ipse x̄ps morte app̄mquantū fm sensualitatē uultuz timuit qz cepit ihesus pauere ⁊ tedere. Quantuz igit̄ timere dñt superbi qui euidentissimū signuz eterne mortis in se agnosunt. Sedm̄ signū est qd̄ x̄pus nos docet Joh. 8. Qui ex deo ē verba dei audit. p̄pterea vos non auditis quia ex deo non estis. Tercū signū ē fraterna dilectio Joh. 14. In hoc cognoscēt oēs hoies qz discipuli mei estis si dilectionem adinuicem habuerit.

Et sicut dilectio fraterna est signum qd aliquis sit ex parte dei. Sic odium est signum qd aliquis sit ex parte dyaboli. Nota fatuitatem illoz qui signa contraria volunt habere in se scz amorem & odium. volunt em amare amicos suos et benefactores: et odire inimicos quibus malum optant & faciunt quantum possunt. quoz altaz est signum dyaboli. & reliquum signum xpi. quasi quis posset duobus dnis seruire. Tertium est quod homines hnt odium inter se cum omne animal diligit sibi simile. Quartum signum est misericordia quo signo distinguet ihesus bonos & reprobos in die iudicij cu dicit. Venite benedicti patris mei &c. Quintum signum est castigatio corporis. Vnde de illo signo dicit hic *Apstls* Si fm carnem vixeritis moriemini. Bern. Qui carnalibus delictis paschitur eternaz deliciaz indignus habetur. Vnde notandum qd ihesus xps crucem suam portauit Joh. Baulans sibi crucem exiit in eum qui dicit caluarie locus. et ibi crucifixerunt eum. Et vult electos suos eu sequi portando crucem ppam post ipsum. Vnde dixit Qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. si cupimus regnare cum xpo tunc etiam debemus pati cu eo. Greg. Si illic dulcia petim9 necesse est vt hic amara toleremus. ergo quilibet debet carnem suam crucifigere cu xpo. Bern. Christus qui non fallit neq fallitur elegit quod carni molestius est. id g vtilius. id etiam magis eligend est. Vn ysedorus. Ille xpianus est qui se xpianuz factis ostendit ambulans et ipse sicut ille ambulauit a quo nomen contraxit. Aug. De vera religione dicit. Quicquid xpus gessit in terra discipulis na mox fuit Greg. Omnis xpi actio nostra est instructio.

Dominica quindecima post penthecost
Epistola Pauli ad Galathas

Ratres si viuim9 spu spiritu & ambulemus. Ad effidamur inanis glorie cupidi: inuicem prouocantes inuicem inuidentes. Fratres et si preoccupat9 fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spuales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis considerans teipsuz ne & tu tempteris. Alter alterius onera portate. & sic implebitis legem xpi. nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit: ipse se seduat. opus aut suuz probet vnus quisqz & sic in semetipso laudem habebit & non in altero. vnusquisqz enim onus suum portabit comuncet aut is qui cathezizatur ei qui se cathezizat in omnibus bonis.

ad Roma. sup. 8

Sermo

Nolite errare: deus non irridetur. que enim seminauerit homo hęc et metet. Qm̄ qui seminat in carne sua: de carne et metet corruptionē. Qui autē seminat in spū de spū metet vitam eternam. Bonū enim facientes non deficiunt. tempe enim suo metemus nō deficientes. Ergo dū tempus habemus operemur bonum ad omnes. maxime autem ad domesticos fidei.

Sermo super epistola precedenti. xlii.

In spiritu uiuimus spū et ambulemo Gal. Duo sūt ab omnibz nobis solute querenda. scz vt uiuamus. et vt uiuentes proficiamus. Et hęc duo tangit hic Apłs

*lectio ad Gallat:
Capite sexto
sexto Cap. ad Gallat.*

di. Si spū uiuimus &c. scz vita spūali sine qua omnis conatus proficiendi inutilis est: tunc studeamus eadez vita proficere. qz nō proficere est deficere. Bern. Nulli esse in eodez statu conceditur. Seruus autē dei proficit aut deficit. aut sursum vertit aut in inferiori mergitur. Vnde dicit apłs Si spū uiui. &c. Vnd in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de triplex vita, Secūdo de inani gloria. Tertio de merito vite eterne. **Quantaz ad primuz sciendum hęc est triplex vita scz nature: gracie et glorie: quā boni uiuere debent in pñti & in futuro. Primam vitaz operatur anima in corpe animando & uiuificando ipm. Et ista vita est satis breuis: qđ ostenditur p sacram scripturaz. Job. 14. Domo natus de muliere &c. Jacobi. 4. Que est vita uestra: mihi vapor quidam ad modicū parens. Ostendit etiam in hoc qđ vita hominis est breuis. qz vita hominis comparatur feno. Vnd ois caro fenū: hodie est et cras in clibanuz mittit. sic hodie homo uiuit & cras moritur. Itēz vita nostra est tamqđ fumus pertransiens & tamqđ nauis purrens. Item comparatur umbre sicut dam nati in inferno dicunt. transierunt oia tamqđ umbra. Itēz vita nostra est tamqđ uentus Job. 7. Memento mei deus: qz uentus est vita mea. Sedam vitam operat gracia dei in anima pñciens et mouens eam ad bona opera. 1. Cor. 15. Gracia dei suz id qđ sum Et nota qđ spūs quo uiuimus in imitanti & occulte pñciatur sed per signa corpalia vita cognoscit. Sunt autē tria signa que probant corpalem vitam in homine scz sensus: calor et motus que in quocunqđ homine fuerint inuenta. de vita ipsius hominis non dubitat. Et hęc eadem tria spūaliter intellecta probant in homine vitam spūalem. Vnde Aug. petebat dicens. da mihi**

*Triplex e uita:
sc. Nature
Gracie et
Glorie. Job. 14.*

Mathej: Cap. 6

Secunda uita. sc. Gracie

Cap. 4. Job.

Job. 7. cap. XV

xxxvi

noscere me et te. Hinc inuenilis dicit h puerbiu de celo cadisse
 Homo cognoscit tempus. Debet homo se dare ad inuestigandū
 suos defectus & videre ad qualia officia sit magis inclinatus. Vi
 cit puerbiallyter. Sicut ventus flat: ad hanc ptem palliu verte
 dum est. Item docet beatus August. fratres suos in hremo: q
 sicut dyabolus asiderat ad que vida sumus magis inclinati. sic
 etiam nos atra eadem peccata eo studiosius suis astutijs repu
 gnare debemus. dyabolus oim discutit consuetudines et curas
 scrutatur affectus & ibi causas querit nocendi vbi quelibet vis
 det studiosius occupari. Secdo ad vitam spūalem necessarius est
 calor dilectionis. Nulla em vita spūalis esse poterit sine dilecti
 one Aug. Vita anime amor dei est: qui non amat mortuus ē.
 Tercum est ipsa opatio probans dilectionez, qui enim dicit q
 deum diligit & mandata eius non custodit mendax est. Q: fm
 Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Bern. de con
 sideratione. D bone ihesu non ē amor tuus occultus. qui te dili
 gunt non tepescunt. non est amor tuus transitorius sed eternus.
 Nec ergo tria ostendunt in homine vitam spūalem. Tercia vi
 tam operat manifesta visio diuinitatis in patria Joh. 17. Nec ē
 vita eterna vt cognoscant te solum vtz deus p. Et illaz vitaz
 perpetuam quilibet debet desiderare Aug. D clara lux sine tene
 bris. iuuen tus sine senectute. pax sine discordia. Vñ etiā Greg.
 Perfectaz dulcedinez gaudij non degustat nisi qui ad illud ar
 denti desiderio anhelat. Quantum ad sedam partem dicit hic
 Aplus. Non estiamur inanis glorie cupidi. Vnde sciendum
 q duplex ē inanis gloria, Prima cū quis gloriat in malis operi
 bus Prouer. 12. Letantur cum male fecerint, Dimis talis exulta
 tio fugienda ē a quolibet xpiano, Vnde hic querit vtz sit pec
 catum mortale gaudere & iactare se in malis. Rñdetur q sic: se
 illud in quo gaudet & iactat se est mortale Ecclia. Qui gau
 det de iniquitate deuorabit. i. de libro vite delebit. quod nō sit
 nisi per pām mortale. q gaudere in mdo in malis sit pām mor
 tale. oñdit Greg. di. in omel. Nemo pōt hic gaudere in mūdo
 et in futuro seculo. Ex quo patet si cupis in futuro gaudere tuz
 xpo: tunc ibi non debes gaudere nec te in malis iactare. qz taf
 iactatio maligna est. Et hoc quintupliciter probat. Primo per
 hoc q deus conatur contra peccatorem: sicut si seruus tuus te
 inuite offendisset & de hoc exultaret & iactaret se quia hoc fecit
 Secundo qz maria & omnes sandi de hac exultatione trisstantur

Tercia vita s. glorie

Joh. Sapi: 17

Ad Gallat: 6 capite

Ecclesiastici Sapi 19

Sermo

qz sicut est gaudium in celo super vno peccatore pñiam agente qñ ipse peccator tristatur & dolet de peccatis, Sic econtrario qñ gaudet de malis suis & iactat se coraz hominibz Terco per hac erit homo minus dispositus ad atñtionem: pñiam et veniam consequendaz. Quarto. qz nihil letus est demonibus et carius q̄ talis exultatio & gaudium. quia vertetur in fletum ppetuum Luce. 6. De vobis qui nunc ridetis qz lugebitis Math. .14. Ibi erit fletus & stridor dentium. Vnde etiam Greg. Presentia gaudia sequunt̄ perpetua lamenta. & hoc est cum quis gloriatur in bonis operibz. sicut ieiunium. oratio. elemosina. peregrinatio: & talis bona operatio sua perdit & mercede se priuat. Vñ maxime in quodā sermone. Non possumus simul pro vno & eodez opera fauorem mundi expetere & premiũ celestis glorie acquirere. Grego. D q̄ miseri sunt qui affectant laudes hoim in semet ipsis: dissipant labores fructus laborum suoz. dumqz se ostendere alienis oculis appetunt damnant qd agunt, Vñ hic queritur vtz sit peccatum mortale cum quis se iactat in bonis opibz Respondet hermannus de scildich. Qñ per talem iatantiã querit inanem gloriam quam presert honori diuino vel sue saluti: vel dilectioni sic est pñm mortale. Sed si quis se iactat de aliqbus et in eis inanem gloriam querit. non tamen illam preponit diuino honori vel sue saluti vel dilectioni proximi. vt sic est peccatum veniale, Ex hys patet qd aliqui pñt damnari cum bonis oporibz suis. scz qui primo & principiũ intendunt humanaz laudem quã preponunt deo & pprie saluti. Exemplum in euangeliõ de phariseo Luce. 11. qui decimas dedit & ieiunauit bis in sabbato. i. duos dies in ebdomada et damnatus est. qz in hys vanam gloriam quesuit et seipsuz iactauit. quia melior est humilis confessio in malis opibus q̄ in bonis superba gloriatio & Bern. Multo melius est esse humilem peccatorem q̄ iustus arrogansem. quod a dño aperte ostendit vbi phariseus & publicanus in exempluz ducunt̄ Quantum ad terciam partem istius sermonis dicit hic apostolus paulus. Duz tpus habemus operemur bonum. Vbi sciendum qd quilibet bonus xpianus debet operari bona opera in pñti vita. quia post hanc vitam non erit tempus congruum operandi & seminandi sed fructus colligendi. Et ideo quilibet debet fructum bonorum operum in hac vita seminare. Quia secundum Apostolum huc homo seminat: hec et metet. Tempore enim suo metemus. nō deficientes. et go

Luce. capite 6.

Math. cap. 14.

Capite 6. ad Galia.

*Luce ad Galia.
Capite 6.*

*XVIII
Cap. 14.*

xxxii

Ergo dum tempus habemus operemur bonum. Augustinus. *Bony*
 Inutiliter in hoc tempe uiuitur nisi ad acquirendum meritum
 labore quo in eternitate remuneratur. Et hic qui uult ad eter
 nam gloriam puenire debet in ista uita bonis operibus laborare
 que sunt augmentum meritoꝝ. Videmus in cursu nature qd que
 libet creatura facit opus sibi a creatore institutum sine intermissi
 one. ut sol, luna et cetera stelle firmamenti que quotidie ista in
 feriora illuminant et eis uirtutem suam influunt et omnia que a
 deo creata sunt. nam arbores herbe et flostuli tempe suo pullu
 lant flores. et post hec dulces fructus proferunt et opus a deo si
 bi institutum implent. Cuz ergo deus hominem ad hoc creauit ut
 per bona opera eterna gaudia acquirat. ideo sine intermissione
 debet opera bona facere. ne id negligat bonum ad quod creatus est
 Greg. in omel. Dum desideramus bona: incipimus semine in ter
 ram mittere. Cum uero opa recta incipimus herba sumus. Cuz
 uero ad profectum boni operis creuimus ad spicam puenimus. tunc
 eiusdem boni opis profectio solidamur in animam plenam fru
 ctum in spica ferimus Hiero. Unusquisq; pro operibus suis mer
 cedem accipiet. nam deus omnipotens ex bonitate sua omnia opera
 nostra que facimus siue sint parua siue sint magna: et omnia mo
 lesta que patienter patimur siue parua siue magna plenissime
 remunerabit in uita eterna. Hoc sic probat. qd merces sanctorum
 tam magna est qd non potest mensurari. tam multa qd non potest
 numerari. tam preciosa qd non potest estimari. Gaudent enim sancti
 supra se de clara uisione dei. infra se de celi et creaturarum omnium pul
 eritudine. intra se de anime et corporis glorificatione. extra se
 de angelorum et hominum associatione. Gaudebit enim unusquisq;
 tantum de bono alterius quantum de bono proprio. Ex istis iam dictis
 patet quod quilibet debet sibi libenter subtrahere delicias corporis et
 gaudia huius mundi propter regnum dei Aug. Tanta est pulcri
 tudo iusticie et imo non solum debemus carere deliciis carnis. sed
 etiam omnia mala mundi propter gaudia celi patienter tolerare.
 Unde Crisostomus. Si quotidie oportet tormenta sufferre: si etiam ge
 hennam paruo tempe tolerare pro eo quod christum uidere possimus in
 gloria uiuentem et sanctorum numero sociari: non erit dignum pa
 ti omne quod triste est. ut tanti boni tantorum glorie participes
 haberemur. Etiam Hieronimus in Epistola. Nullus labor du
 rus. nulum tempus longum uideri debet. quo gloria eternita
 tis acquiratur. *Alia bn:*
 Vltimo querantur hic aliquae questiones.

Alia bn:

Sermo

Primo utz requirant aliqua opera hominis ad hoc ut beatitudinem consequatur a deo. Rñdet Tho. q. sic. nam homines consequuntur beatitudinem multis medijs operationum que dicuntur merita ipsorum bonorum hominum, Vñ leo papa. Non dormientibus pervenit regnum dei nec otio. nec desidia torpentibus beatitudo eternitatis ingerit, Secdo queritur de pueris baptisatis qui nulla bona fecerunt et tñ saluantur. Rñdet sanctus Tho. q. pueris baptisatis provenit siue subvenit xpi meritum ad beatitudinem consequendam licet desint propria merita ex eo q. baptismum videlicet xpi sunt adepti. Tercio querit utz unus spūs beator sit altero in celo Rñdet Tho. q. sic. Et in signum huius dñi Job. In domo patris mei mansiones multe sunt. Unde Aug. Diverse dignitates meritum intelliguntur in vita eterna. Unde magister sententiarum libro. 4. di. 49. Electus differt ab electo in claritate mentis et corporis. attamen desiderium cuiuslibet electi in celo satiabit, Unde psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua etc.

Dominica. xvi post penth. Ad Ephseos Cap. 3.

Ratres. obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini mei ihesu christi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut det vobis divitias secundum glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interioribus hominem habitare christum per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo: longitudo: sublimitas et profundus. Scire etiam supereminentem caritatem scientie christi ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Et autem qui potens est facere omnia superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et christo ihesu in omnibus generationes seculi seculorum Amen.

Sermo super epistola precedenti. xliii.

Obscero vos ne deficiatis in tribulationibus meis ad Eph. 3. In Epistola hodierna docet nos apostolus paulus qualiter non solum in spiritualibus a bono deficere non sed in tribulationibus etiam debemus firmiter in bono incepto perseverare quia secundum ysaie de summo bono. Impossibile est ut homo sit et non gestes dolores et tristitias que omnia communia sunt. Qui ergo in flagellis murmurant. plus irritant. qui vero patienter adversaria

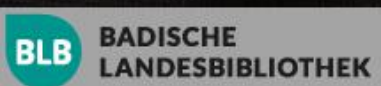
Joannis capi. xliii

h. salm. xvi.

CXXIII

tolerat: deum citius placat. Unde etiam Diero. Non est sperandum de eius salute qui nulla habet flagella de terrenoz aduersitate. Ergo dicit **Aplius** Obsecro vos. Vñ in pñti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in ep̄la. Primo de utilitate tribulationuz, Secundo de reuerentia deo exhibenda cū membris corporis, Tercio de caritate. **Quantuz** ad primū scienduz q̄ si tribulatio aduenient homini: illa non est spernenda sed magis cū gratiaz adione amplectenda p̄pter quinque bona que fert homini. Primū est quia est nunciū intīmans q̄ si peccasti vt redas ad viam salutis. et si in via es vt procedas. q̄ tribulatio est stimulus qui pungit vt homo festinet ad regnū celoꝝ. **Pla. 16.** Dñe in angust. &c. Quicūq; detineret in carcere in molli stratu & potu & cibo delicato minus curaret de liberatione sua. qui vero detineret fame & siti in carcere: buscibus & serpentibus repleto. Insup quotidie flagellaret & multipliciter crucifigeret. talis cū omni studio festinaret liberari ab hoc carcere. Sic abundantes in hoc seculo minus curant liberari in hoc mundo: sed magis qui in multis tribulationibus & infirmitatibus sunt constituti muocant deū & sanctos dei qui dū sanī fuerunt modicū de deo curauerūt. **Vñ dicit. Luc. 11.** Compelle intrare. **Glosa.** qui aduersitatibus fracti ad amorem dei redeunt intrare compellunt. Vñ etiā **Gre.** Mala que nos hic premūt ad deū citius ire compellunt. Sed m̄ est quia est signū dilectionis & filioꝝ dei. **Apo. 2.** Ego quos amo arguo & castigo **Hebr. 12.** Quē deus diligit castigat. Et etiam est scutella dñi de qua ipse comedit. **Psal. 135.** Dederunt in escam meā fel: & in siti &c. Et hāc mittit filijs suis. **Quicūq; miles scutellā regis sibi missaz repudiaret & remitteret v̄l indigne reciperet noñe regem offenderet.** Sic etiā q̄ egrefert cum dñs ih̄sus eum flagellat cū tribulationibus & infirmitatibus. **Vñ dicit Greg. super Gzech.** Nichil aut̄ restat in flagellis que patimur nisi vt cum lacrimis gratias agamus. Deus enim aliquñ flagellis corripit. aliquñ filios suos pane nutrit. Tercium est. q̄ est via parata per quaz oportet nos intrare in celum quia x̄ps qui est caput nostꝝ sic celum intrauit. **Vñ dicit discipul̄ suis** nonne oportuit pati x̄pm & sic intrare in gloriam suā. **Paraz** sicut milibet militi si p̄mittit per eandem portaz intrare p̄ quā intrauit rex suus. **Berñ.** Monstruosum esset si p̄ aliam portam intraret caput & p̄ aliam membra. Vñ necessario oportet membra sequi caput. In signū huius dicit **ap̄lus.** Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnuz celoꝝ. **Quartum est.** q̄

Hebr. cap. xij.

Sermo

purificat hominem a peccatis in presenti. **Bern.** Quod tribula-
grano: quod lima ferro. quod fornax auro &c. Insuper liberat
a penis futuris. quia nullus malum impunitum manet aut hic
aut in futuro. **Vnde magr senten.** Deus ex iusticia impunitum
non dimittit delictum. **Ex** multo libentius deberemus hic puni-
ri q̄ in futuro. **Vnde Aug.** Dic vre: hic seca vt in eternuz mihi
pareas. quia deus non punit bis in idipm. Quantum est. quia
premiu celeste augmentatur p tribulationes **Mat. 5.** Gaudete
in illa die &c. **Vnde Aplus.** Non sunt condigne passiones huius
tempis &c. **Aug.** Deus tuz aduersis me rebus exagitat: aut me-
rita examinat: aut peccata castigat: aut mercedem eternam p
toleratis pie malis mihi seruat. **Vnde Hieroni.** in epla. Libens
nunc tormenta pacior vt gloria eterna mihi seruetur, **Vn etiā**
humbertus. Si aduersitatuz patientia sciremus considerare. vix
in centum annis deo possemus pro infirmitatis vnus bñficijs
respondere. **Exempluz** de magna patientia regis. **Doc** quere in
promptuario. q. 7. **Quantuz** ad scdam ptem dicit hic aplus
Flecto genua mea ad patrem dñi mei ihesu xpi, **Abi** sciend uz
qm wilhelmū. q̄ in genuum flexione ostendit nobis zelus que
Aplus habebat de salute proximi, hęc em gracia multuz habu-
dabat in aplis & in alijs sanctis qui pro salute animaz proximo-
rum non timebant se morti exponere: scientes nulluz manus sa-
crificium esse q̄ animaz zelum **Vnde Greg.** sup **Ezech.** Nullū
omnipotenti deo tale sacrificium quale est zelus animaz, **Vnde**
Richardus de sancto victore. **Abisq̄** dubio nihil placet deo sic
zelus animaz. sed zelus in ecclesia dei frigit. **Multi** em plus
compatuntur bruto animali si viderent eum a lupo lamari. q̄ fra-
tribus suis quos vident a demonibz ad infernū trahi. Si alin-
cadit habet subleuantem: Si anima perit non habet compaciē-
tem. **Et** qd pessimuz est quia plures sunt qui occidunt animas
proximoz sanguine xpi redemptas. quoz septem sunt gene-
ra. **Primi** sunt qui iubent & consulunt proximis mala facere. **Vnd**
Aug. super **Joh.** **Homicida** dyabolus dicit non q̄ gladio ar-
matus vel ferro ad hoīem venit: sed qz malū verbuz seminavit
Noli te ergo nō reputare esse homicidam qm fratri tuo mala p-
suades. **Secundi** sunt qui ex timore malo obmittunt fraternam
correctionem. **Vnde Greg.** **Tot** personas occidimus: quot ad
mortem ire quotidie tepidi & tacentes videmus. **Tercij** sūt qui
verbis & opere proximis malum exempluz prebent in periculuz

Paulus ad Ephes. 3. cap.

29

animarum suarum Aug. Qui in conspectu populi male vivit quantum in illo est a quo attenditur occidit. Quartus sunt qui proximis detrahunt. unde Bern. Unus qui quod detractor qui loquitur tantum unum verbum in momento multitudinis auditum: dum animas transfigit animas interficit. Quintus sunt qui se ornant: ut proximos ad malas concupiscentias alliciant Exodi. 22. qui foderit scissuram et ea si operuerit: et si in eam ceciderit bos vel asinus. Dominus scisterne reddet precium iumentorum. quod autem mortuum est ipsius erit. ubi dicit glosa Quando mulier ornatur tunc bos vel asinus incidit in eam quasi homo per ornatum illum illaqueatur: tunc mulier reddet rationem de anima illius. Augustinus in libro ad sacras virgines Dominita virgo nec ornata capitis. nec habitu nec oculis erectis: sed cum vultu ad terram depresso procedat ne in se viles inducat amores. Et si non peccat alijs tamen perniciosa causa extat. Sextus sunt qui viduum necessarium pauperi in necessitate subtrahunt. Ambrosius. Pange fame morientem. si non pauperem occidit. Septimi sunt qui hereditibus suis res iniustas reliquerunt. et illi quasi tot gladijs eos transfigunt. Item sciendum est hic quod Apulus in verbis premissis scilicet flecto genua mea ad patrem: inducit nos ad reverentiam corporalem exhibendam domino nostro ihesu christo in recognitionem nostre stultitiae Rom. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam deo placentem. Exhibetur autem reverentia et honor ac servitium domino nostro corpore per gestus multipliciter. Quidam autem sunt communes et quidam speciales. Communes sunt inclinatio capitis: laus et oratio vocalis: peccatoris consilio. genu flexio. ambulatio ad loca sancta. carnis maceratio per ieiunium et abstinentiam. totius corporis prostratio. vel manuum ad modum crucis expansio. fletus et gemitus ac hys similia que deo reverenter exhiberi possunt ad recognitionem universalis sui dominij. Et tales gestus fiunt in ecclesia in publico. ergo talibus gestibus revereri debemus dominum nostrum ihesum christum Mat. 5. Luceat lux vestra coram hominibus. Speciales sunt manuum ad modum crucis expansio. magna peccatoris confessio. flagellatio. alij iudicij. De hys dicit Mat. 6. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum et porta in abscondito. ubi hic queritur primo cur ista de corpore debemus exhibere qui bonorum nostrorum non indiget. Respondetur primo quod ideo quia cum deus corpus nostrum creavit. assumpsit. redemit. glorificavit: dignum est ut ei obsequia prebeat a quo talia sunt et erunt. Secundo ut primus

Nota

Nota

Apostolo: ad Ephes. 3. cap.

Sermo

nosser preter hoc edificatur. Tercio vt per talia exteriora exercitia ad deuotionem excitemur. qz signa sensibilia plus mouent. Secundo querit qui gestus ex iam dictis sunt meliores. Respondetur sicut humbertus. qz genuflexio: manu protensio et oratione in celum eleuatio videtur cor et sensum eleuare sursum plus quam alij gestus. veruntamen seruit vni quicquid quod alteri non deseruit. Ergo eligat vnusquisque hominem quod sibi magis videtur valere ad deuotionem excitandam. Tercio querit hic quoniam tenemur magis corporalia obsequia deo exhibenda. Respondet scotus in 3. disti. qz die dominica et in magnis festis pedibus ire ad ecclesiam. et audire missam tenemur per preceptum. et reuerenter inclinare nos ad eucharistiam: imo ad hoc tenet sacerdos populum in faciem diligenter quoniam portat corpus christi per ciuitatem. Et quoniam venit ad alia loca vbi seruetur corpus christi debet deuote reuereri tantum dominum. Quarto querit. vtrum talibus gestibus corporis possimus sanctos venerari. Respondetur qz sic: saltem aliquibus. sed tamen talia exhibenda sunt deo in recognitionem vniuersalis sui dominij sed iste honor alio modo exhibendus est sanctis. qz tales gestus exhibere possumus sanctis tanquam dei amicis respectu quorum sumus inferiores. qui etiam sunt domini nostri potentes nos iuuare: verum non principales domini sunt sed ipse deus est principalis dominus et creator redemptorqz iudex et pater. **Quantum ad terciam partem dicit hic apostolus.** In caritate radicati et fundati. Ibi notandum qz recte competeat ephesios qz essent in caritate radicati. quia optimus locus caritas. Vnde sumo opere quilibet conari debet vt sit in isto loco vt caritatem habeat. Hunc enim locum optimum dicimus quatuor rationibus. Primo qz securissimus est qui est in isto loco. qz in deo est **Ioh. 4.** Qui manet in caritate in deo manet et deus in eo **Sap. 4.** Iustorum autem anime in manu dei sunt: et non tanget illos tormentum malicie. Magna est securitas ista cum non sit qui de manu eius eruiere possit: vt dicitur **Job. 4.** **Aug.** dicit talem esse in sinu dei in hys verbis: **Quid times hominem in sinu dei positum. tu de illius sinu noli cadere. quicquid tibi pateris ad salutem valebit tibi non ad perniciem.** Secundo qz est locus iocunditatis. **Prover. 25.** Secura mens quasi iuge consuiuium. quomodo non erit ibi iocunditas vbi leta conscientia cecidit et dicit. Si ambulauero in medio umbrę mortis non timebo mala etc. Tercio in caritate diuicie vere pbant. qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. qui autem habet deum vere diues

est. Juxta illud Aug. Aurum habes in archa dives es. deū habes in conscientia dives non es: coniunge aurum et deū. archa & conscientiam. Quarto caritas est locus ubi nullus mala patitur Ecclesiastici. 8. Qui custodit mandatum non experietur quicquid mali. In caritate radicatus erat apostolus qui dixit, Certus sciz quia neq; mors &c. imo potius esset eligendum homini q; separaretur ab eo caput & unūquodq; membrum sigillatim q; q; separaretur a xp̄o & membris eius. h̄ sunt multi qui valde timeant si deberent ab eis abscindi membra corporis. sed separatio nem a nobilissimo capite scz xp̄o & a corpore ecclesie cuius caput est xp̄us non timent habere per p̄m̄ mortale.

Dominica. xvii post penth Ad Ephesios *Capite 4*

Obscuro vos ego vincus in domino vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cū omni humilitate & mansuetudine. cū patientia supportantes inuicem in caritate. solidite seruate unitatem spūs in vinculo pacis. vnum corpus et vnus spūs sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre. vnus dñs vna fides vnum baptisma. vnus deus et pater omnium qui est super omnis et super omnia in omnibus vobis qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Sermo super epistola precedenti. xliiif.

Obscuro vos ego vincus in domino vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis Ad Eph̄. 4. Nec verba epistole hodiernae scripsit paulus rome existens in carcere eph̄s̄is qui ad fidem cristi per predicationem pauli conuersi erant. Vnde pius pater volens amonere filios suos ad laudabilem conuersationem dicit Obscuro vos &c. Vnde in p̄nti sermone tria sunt dicenda que tangunt in presenti epla, Primo de dignitate regni celestis. Secūdo de virtutibus per quas venitur ad regnum celoꝝ. Tercio de leprosis cum vno exemplo. **Q**uantum ad primū sciendum q; illa ciuitas ad quam vocati sumus non est regnū francie sed regnum glorie. Ad regnū francie inungit archiepiscopus. sed ad regnum glorie ipse spūs sanctus. Ad regnū francie sit mutatio vt dicit de celo missa &c. Notand q; principalis causa creationis hominis in m̄m est regnū celestis beatitudinis & diuine perceptio. Vnde magister senten. disti. 1. Deus a principio hominem ad hoc creauit vt participes fieret

Sermo

sue beatitudinis eterne, Nam quis deus posset hanc beatitudinem homini gratis dare et sine meritis: tamen melius est cum labore eam acquirere et hoc propter maiorem honorem et laudem. Maior enim honor erit beatis gloria sempiternam propriis viribus acquisivisse quam gratis a deo accepisse. Iohannes dicit beatus Augustinus Ad magna premia pervenire non possumus: nisi per magnos labores, Leo papa. Non dormientibus et ergo quilibet homo cupiens salvari debet laborare bonis operibus quotidie viriliter et sine tedio. Hieronymus in epistola. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet quo gloria eternitatis acquirunt. Vbi sciendum quod deus in presenti vita cognoscitur imperfecte quia ex auditu in celo autem perfecte quia ex visu. Hic cognoscitur ab aliquibus in celo autem ab omnibus qui ibi sunt. Hieremie .12. Omnes enim agnoscent me a minore usque ad maximum. Ecce infans qui natus est hodie in mundum neminem agnoscit. non patrem neque matrem. nec aliquem in mundo. adeo insipiens est quod non scit discernere inter bonum et malum. iste baptisatur et moritur. anima illius pueri ad celum veniens faciem dei videndo adeo efficitur sapiens quod plus cognoscit de deo quam omnes philosophi et magistri qui sunt in mundo. Sunt multi dicentes quod pater et mater non cognoscunt filios: sed quomodo posset ibi esse perfecte gaudium sanctorum nisi ibi esse mutua cognitio et dilectio. imo non solum cognoscit homo propinquos suos quos hic novit. sed etiam illos qui ante mille annos sunt mortui et ultra. Unde ait Gregorius in dialogo. Sancti non solum cognoscunt quos hic in mundo viderunt et noverunt. sed etiam quos nunquam viderunt. Et electi in celo: non solum vident omnes creaturas sed etiam omnia facta hominum et creaturarum. Unde magister sententiarum libro .4. di. 5. Qui claritatem dei vident in creaturis. nihil est quod videre non poterunt. omnia enim vident que sunt in mundo. in celo in inferno et in purgatorio. Vident etiam in mundo homines et animas in inferno existentes cognoscunt. Unde Gregorius. Quid est quod non vident qui videntem omnia vident. Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic Augustinus. Cum omni humilitate et mansuetudine in omni patientia supportantes invicem. In istis verbis specificat Augustinus ea que requirit dignitas ad quam vocati sumus enumerando hic virtutes. scilicet mansuetudinem. patientiam humilitatem. unitatem spiritus in vinculo pacis tamquam valde

*Paulo ad Ephesios
Capitulum 4.*

xxxiii

necessaria cuilibet qui vult ad regnum celoꝝ peruenire: ad qđ
 quilibet homo vocatus est. ad quod nullus pueniet nisi sit vir
 tuosus. Et quo patet qđ quilibet homo magis habet curare de vir
 tutibus qđ de cerimonijs & exercitijs corpalijs. In virtutibus
 enim & non in exterioribz actibus pncipaliter consistit merituz
 nostrum & salus nostra. Cerimonie nostre exteriores & corpora
 les exercitationes in vigilijs & ieiunijs & ceteris huiusmodi sūt
 instrumenta perueniendi ad illa interiora que non sunt nisi in
 ordine ad illum finem: aut quantuz a bonis actibus interiori
 bus imperant. Unde quilibet xpianus toto conatu suo debet
 virtuosam vitam habere. Unde Aristoteles, Virtuosoz beatis
 sima est vita. Unde hic querit que sunt signa per que virtuos
 sus homo cognoscitur. Rñdetur qđ sunt septem, Primuz est qñ
 alios homines diligit qui sunt virtuosii ppter virtutes quas in
 se habent. Unde Seneca. Scias eum multas virtutibz abundare
 qui alienas amat. Unde Aristoteles, Bonoz est amare bonos
 Scđm est si habet dilectionem ecclesie in celebratione festorum
 in ieiunijs ne transgressor efficiatur. *Joh. 14. Qui amat māda*
ta mea & seruat ea hic me diligit. Tertium signū est si castigat
 corpus cum xpo. Unde Apłus. Qui chřsti sunt carnem suaz cru
 cifixerunt cum vicijs & concupiscencijs. Per opposituz dyaboli
 sunt qui cum diuite epulone in delicijs viuunt. Quartū signū
 est si quis non sui capitis est nec proprie voluntatis: sed humili
 ter se submittit & sequitur alioꝝ doctrinam. Sed queritur hic
 vnde causatur capitolitas. Rñdetur ex ppria superbia qua ho
 mo se putat esse prudentem & presert se alijs. Apłus. Unusqđqđ
 in sensu suo abundat. et tales alijs vix credunt se humiliando.
 Unde Greg. Valde difficile est vt is qui se existimat sapientem
 mentem ad humilitatem reducat. Quartuz signum est. cū quis
 pauca verba honesta & vtilia profert. Unde ead. Virtutem pel
 maz puta compescere linguam. Dppositum ostendunt qui tur
 pia & inhonesta verba proferunt. vnde Hieronim9. In verboꝝ
 pondere probatio consistit vite humane. Sextum signum est cū
 quis habet patientiam in aduersis. Dppositum ostendunt iras
 tundi & ipacientes. Vñd Gregorius, Qualis vnu quisqđ apud
 se lateat illata contumelia probat. Item Gregorius in dyalogo
 Ego virtutem patientie signis & miraculis maiorem credo. Se
 ptimuz signum cū quis omnia verba & facta proximi in melio
 rem partem interpretatur & non libenter audit loqui maluz de

Joan. Epi. decimo quarto

*Paulo Apły ad Gallatas
quinto capite.*

*Nota: huc: uerbor
melis est silere, qua loqui.*

Sermo

Luce Capite. 6. 2
Mathay Capite. 7. et ad roma.
capite. 14.
Ad Ephe. 4. Capite.

Luce. 17. capi.

proximo nec faciliter credit, Unde est communis regula iuris qd omnia dubia sunt in meliorem partem interpretanda. In signu huius dixit xpus Luce. Nolite iudicare et non iudicabimini. **Quantum ad tertiam partem dicit hic Applus. vnus deus et pater omnium.** In quibus verbis apostolus ostendit nos ee fratres quia habemus vnum deum et vnu patrem. ergo sumus in vicem fratres, Icaro non debemus spernere proximos nostros infirmos et defeduosos. vnde beatus Greg. Omnes fratres sumus equali potestate conditi et sanguine xpi redempti. Et icar eo fratres nostros quantunqz pauperes et despectos in nullo despiciere debemus. Ratio e: quia quilibet nostruz talis fieri an finem vite sue potest si deus pmiserit. scz cecus. mutus. claudus leprosus. Et sicut velles tibi compati et non derideri et despici. sic iam fac proximo tuo defeduofo. Seneca. quod ab alio tibi oderis et cetera. Vnde est sciendum qd inter homines infirmos leprosi comuniter sunt abiectissimi. Ideo loquendo de leprosis tria sunt que debent leprosos consolari vt bonam fiduciam habeant de deo licet modo sint abiecti. Primum qd xpus et sancti in presenti multuz venerati sunt leprosos. quod patet Mat. 8. vbi dicit qd leprosus veniens ad xpm dixit. Domine si vis pos^{Mat}tes me mundare. et confesim mundata est lepra eius. Item Lu. 17. dicit qd decem leprosi occurrerunt dno dicentes. Preceptor miserere nostri. quos vt vidit xpus dixit. Ite et ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Similiter et sancti venerati sunt leprosos in pnti vita. Nam beatus martinus leprosum obuiam habuit parisius que osculatus est et mundatus est. Similiter Franciscus seruiuit leprosis. Secundum est nam dñs nosler ihesus xpus marie filius mundissimus et speciosissimus voluit reputari in fine vite sue leprosus. Isa. 53. Non e species ei neqz decore et nos reputauimus euz leprosum et passu a deo et humiliatum. In quo dat nobis maxime patientie **exemplum.** Si enim innocens xps pro alienis delictis sic voluit pati. cur non lepram pro nostris delictis pprijs pateremur. Insuper etiam xpus post resurrectione suam qn iam clarificatus surrexit in huius specie infirmitatis plus qd in alia specie sepe visus est apparuisse. In signu qd leprosi mundo despecti sibi magis amici sunt si patienter infirmitatem tolerant. Et in signu huius quando qd suis carissimis dat illam infirmitatem. Exemplum qd

CLXXXIII

xpus in forma leprosi inuentus est in lecto. Hoc quere in prom-
 ptuario in. 3. **T**ertius est quod debet consolari leprosos qd i. si
 per talem infirmitatem pnt facilius purgari hic a purgatorio
 qui est maior omnibo penis huius mundi. **U**nde dicit in dectis.
S ne purgatorij nulla pena est comparabilis. **R**atio e: qe
 vita eoz est penalis a deus non punit bis in idipsum. **I**nsuper
 consolari debent qd tales magnum meritum possunt promereri.
 quia infirmitas eoz despecta est. a etiam quia multiplex e a in
 sanabilis. **U**nde xpus loquit eis **Luce. 6.** **G**audete in illa die qe
 merces vestra copiosa est in celis. **I**tem notanduz qd omnes le-
 prosi a alij infirmi diligenter cauere se debent. **P**rimo ne mir-
 murent contra deū impacienter qd leprosi sūt. **R**atio e fm **D**ie
 ronimū. quia que patimur iuste patimur. **N**am pro vno pecca-
 to mortali omnia meremur pati. **I**tem pius pater tamqz filios
 carissimos misericorditer flagellat quos recipit. vnde **H**ieroni.
Non est desperandum de eius salute qui terrenozū flagellatur
 aduersitate. **I**circo leprosi debent diligenter attendere futuraz
 gloriā que dabitur eis si hic patientes fuerint. vnde **V**lidor
 de sumo bono. **Q**ui vite future premia diligenter extogitat. ma-
 la omnia presentis vite equanimiter portat. et ex illius dulcedi-
 ne huius amaritudinez temperat. **S**ecdo vt luxuriam diligenter
 fugiant non solum ad actum: sed etiam ad morosas delectatio-
 nes et malas affectiones. videns aut dyabolus leprosos carere
 mundana societate in voluptatem luxurie nititur eos projcere.
Et tales quandoqz euz tali peccato grauiter infestat. **T**ercio vt
 ab ira diligenter se caueant. quia infirmi cito mouentur. tamē
 pius eos infestat ira a inuidia vt xpm expellat et dyaboluz in-
 troducat. **N**ec inuidia fraternam caritatem perturbat. hec facit
 talem infirmum habere duplicem infirmitatem. hic in pnti suaz
 infirmitatem corpalem seu paupertatem quo ad leprosum. et in
 futuro eternā dānationē. qd leprosi dnt mutuā caritatē a patē ad
 inuicem habere a deo semper gradias agere. vnde **D**ugo de san-
 cto vidore. **S**tudeat autez infirmus deo gradias agere ne infir-
 mitas que data est ei in augmentum meriti sit sibi in augmen-
 tum culpe. **U**nde **A**pplus paulus **N**on sunt condigne passiones
 huius temporis ad futuram gloriā etc.

*Luce. 6. et in Epistola
 prima petri. cap. 4.*

Sermo

Dominica decima octaua post penthec.

Epistola Pauli ad Corinthios: *cap. 1. in Epist. prima*

Ratres. gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia que data est vobis in xpo ihesu. qz in omnibus diuites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia. sicut testimonium xpi confirmatus est in vobis. ita vt nihil vobis desit in vlla gratia expectantibz reuelationez dñi nostri ihesu cristi. qui et confirmabit vs vsqz in finem sine crimine.

Sermo super epistola precedenti. xlv.

Ratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei q̄ data est vobis in xpo ihesu. quia in omnibz diuites facti estis in illo. i. Coz. Nec verba dicit apostolus corā eis qui ad fidem xpi per ihsum conuersi erant. Et idem pot̄ dici: omnibus vere xpianis qui sunt nomine et vita xpiani non de illis qui sunt xpi proditores. serui mali. hosti eius scz dyabolo adherentes qui sūt xpiani apostate et ideo inutiles. *prover. 6. Nō apostata vir inutilis. qui videtur deterioris conditionis esse q̄ si nunq̄ fuisset monachus.* Sed de bonis xpianis potest dici q̄ in omnibus diuites facti sunt in xpo. vnde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in epistola. **Primo** quomō diuitie spūales in tribus consistunt. **Secundo** quō diuitie spūales precellunt omnes diuitias totius mundi. **Tercio** de diuitijs temporalibus. **Quantuz** ad primum scienduz q̄ spūales diuitie consistunt in tribus. **Primo** in virtutibz **Gregorius.** Vere diuitie non sunt opes sed virtutes que sunt tam nobiles et bone q̄ omnes in celo et in terra tam angeli q̄ sancti non valent remunerare sufficienter omnibz gaudijs et meritis suis virtutem virtuosuli hominis nisi solus deus **Aug. de ciuitate dei.** Premiū virtutis est ipse qui virtutem dedit. qz igit̄ ipse virtutes sunt optime diuitie. ideo sume debemus eis intendere. vnd̄ felix iste qui potest dicere tū dauid **Multiplicabis in aia mea virtutem** Adipiscitur ille sumam gratiā in presenti et in futuro sumaz gloriāz **Secundo** consistunt hęc diuitie in gratia qua quilibet diues est. **Prover. 31.** **Alte** filie congregauerunt diuitias. loquendo h̄ de beata virgine q̄ in diuitijs gr̄az sem purā hoiez supgressa est **Nas** em̄ diuitias gratiaz nullus h̄re poterit nisi largitore gr̄e tribuant. quia sicut homo non pot̄ se constituere in esse nature.

+ psalmo centesimo frice
Simo septimo

proverbiortū capi. 31.

sic nec potest tribuere sibi gratiam. Unde sequitur qd sine gratia
 dei non potest se preparare ad gratiam. nec in gratia conserva-
 re. nec a peccato se cauere nec opus aliquod meritorium facere.
Vñ **Aplūs.** Non sumus sufficientes &c. **Oportet** ergo qd omnis
 gratia a deo veniat & tamen inexcusabilis est homo si gratiā nō
 habuerit. quia gratia gratis datur per quā homo preuentus a
 deo semper presto est liberum arbitrium excitare & comouere et
 hoc quod est in se facere & ei consentire. quo facto poterit gratiā
 gratum facientem hñe quia hoc est ad gratiā se habilitare quia
 de intentione dei mouentis cor hominis ad gratiam est qñ facit
 homo qd in se est omnez gratiā habeat. & sic non potest falli. et
 quāuis gratia dei semper presto sit: tamen nisi homo apponat hoc
 quod suū est gratia non sequetur. **Vñ** **Aug.** Qui creauit te
 sine te non iustificabit te sine te. **Item** scienduz qd gratia dei sine
 qua nihil possumus boni facere nec etiā saluari est quadruplex.
Prima est gratia operans que facit de impio pūm. **Vñ** **apłus**
 fuistis aliquñ tenebre. nunc autem lux in dño. **Et** illa gratia dat
 sine meritis. **Quia** **fm** **Aplm.** Nec ex operibus iusticie que feci-
 mus: sed **fm** misericordiam &c. **Secunda** ē gratia cooperans q
 de bono facit meliozez **Vñ** **psal.** **Ibunt de virtute in virtutez**
Tercia ē gratia perseverans que de pñti vita transfert homiez
 ad patriā **Mat. 5.** Qui perseverauerit vsq; in finem et taz scda
 q; tercia est cum meritis. q; **fm** **Aplm** dei cooperatores sumus
Quarta est gratia saluans que tribuit merita **Mat. 2.** Reddet
 vnicuiq; **fm** opera sua. **Et** illa datur pro meritis. **Vñ** canit ec-
 clesia. **Santi** mei qui in carne positi certamen habuistis, prete-
 rea consistunt iste diuicie spūales in bonis operib; **Prover. 10.**
Benedictio dñi diuites facit. **Nos** videmus ad sensum qd fide-
 ter laborantib; opere consumato redditur premiū. **Cōsimiliter**
 creauit deus hominez ad imaginem & similitudinē suam vt sue
 beatitudinis sit capax per bona opera. quia illuc nemo puenit
 nisi per merita bonoz operum. **Et** ideo qui vult ad vitam eter-
 nam peruenire debet in ista vita thesaurisare sibi thesaur; in celo
 per bona opera. quia post hanc vitam non erit tempus con-
 gruz fructus seminandi sed colligendi &c. **Apostolus.** **Tempe**
 enim suo metemus. **Vñ** **Bernardus.** Si labor terrat merces
 inuitat. vnusquisq; enim **fm** suum laborem mercedem accipiet
Quantum ad secundam partem istius sermōnis sciendum qd
 diuicie spirituales precellunt omnes diuicias huius mundi.

hauid psalmo 83.

1 Ecclesiasticus. Cap. 15.

Proverb. Cap. 23

Psal. decimo octavo.

Sermo

Primo quia facile possunt habere homines omnia quecumque volunt Ecclesia. 15. Ante homines bonum et malum ad quod voluerit extendat manum suam. ergo quicumque vult habere bonum in quo consistunt diuitie spirituales potest. quia in eius voluntate consistit si vult appetere et querere Ioh. 16. Querite et inuenietis. hinc contra diuitias temporales multi volunt habere et non possunt propter quod dicitur Proverb. 23. Non erigas oculos ad opera. scilicet temporalia que vix haberi possunt Ioh. 5. Nihil est thesaurus sine defectu scilicet de temporalibus diuitiis. Apulus. Omne quod senescit prope interitum est. Secundo quia violentia non rapiuntur. quia nullus potest spirituales diuitias auferre a nolente sed temporales cum fraude furto et rapina auferuntur etiam contra voluntatem possidentis. Vbi notandum quod deum ab anima nemo potest separare: nisi propria voluntas, unde sequitur quod nihil potest ita difficultate amitti sicut deus. quia nunc nisi voluntarie amittitur. omnia enim alia sicut diuitie. fortitudo. sanitas et multa alia contra voluntatem amittuntur. sed deus non amittitur nisi quoniam voluntas se ab eo auertit Aug. Dne nemo te amittet nisi prius te dimittat: et nisi ipse velit Greg. Potest homo inuitus amittere temporalia. hinc nunc quod nisi volens amittit eterna. Tertio quia in iocunditate possidentur. unde psal. In custodiendis illis retributio multa. glossa. quia in presentia gaudium habent et iocunditatem que tanta est quod dici non potest. Unde basilius in exameron. Dulcedo melliflua dulcedo miranda quam dulcis es meditatione. sed plures non sentiunt talem dulcedinem. Rationem assignat Aug. Gaudium diuine dulcedinis non degustas si carnale cor habes. Beda, Relinque amaras dulcedines voluptatum que mentes trahunt ad interitum Contra temporalia habent annexam amaritudinem. Est enim labor in acquirendo. timor in custodiendo. dolor in amittendo. anxietas in exponendo. magna miseria in vita cum non expenduntur quid enim sunt omnia ista nisi amaritudines. Quarto quia distribuendo multiplicantur. unde Bern. In hoc differunt bona temporalia et spiritualia. quia distributa bona temporalia minuunt. bona vero spiritualia communicata augmentantur. quia communicando in caritate bona opera non minus habemus. sicut cum lumen accendimus de alio lumine. Et per talem communionem opera aliena nostra erunt. Exemplum de duobus quorum vnus largus super omnia bona sua que habebat communicabat: et dedit pro alijs hoibus

hominibus quotidie. Alius autem pro se ipso omnia tenuit sibi
 solus, Post obitum vero primus ad purgatorium transiit.
 Sed alter post obitum suum immediate celum intravit propter lar-
 gitatem suam, Quinto quod spirituales diuitie animam ornant. Sed
 temporales maculant et inquinant, Et videtur figuratum hoc esse quod
 que videntur preciosiora esse inter temporalia ut est aurum et ar-
 gentum manus tangentium inquinant. Ideo spiritus sanctus vocat
 eas lutum. Unde ad hanc. De qui congregat non sua etc. Ideo
 Apertus recte eas arbitratus est ut stercorea Eccle. Si diues fuc-
 tis non eris immunis a culpa. sed diuitie spirituales ornant animam
 quia sicut pulchri colores depingunt et ornant imagines sic spua-
 les colores depingunt animam et ornant ut celesti sponso placeat
 Sexto quia nihil est preciosius diuitiis spiritualibus. ut dicit Sap-
 S. quia valent in vita et faciunt opera hominis meritoria in mor-
 te. Unde Apertus. Beati mortui qui in domino moriuntur. Etiam faci-
 unt mortem corporis preciosam. Item post mortem quod eternam glo-
 riam consequuntur. sed diuitie temporales valent modicum nisi quod
 os et ventrem implere possunt et tegere nuditatem corporis, Post
 mortem nihil valent. quod nec corpus a vermibus nec hominem in
 vita conseruare possunt. **Quantum ad tertiam partem sciendum quod**
 diuitie temporales non sunt proprie hominis. Et in signum huius vi-
 demus quod homo mundus intrat nudus intrat. Nam videmus quod
 terra est vestita et decorata graminiibus herbis et floribus virentes.
 arbores corticibus et folijs et sidera luminibus aues plumis et pen-
 nis. Sed solus homo nudus inter creaturas nascitur et postmodum
 nudus in terram reuertitur et sepelitur. Unde si diuitie temporales
 a natura hominis essent utique natura nos diuites generaret nec
 apponeret cor suum diuitiis. Unde Apertus. qui volunt diuites fieri
 non cadunt in laqueum dyaboli. Unde hic queritur quomodo quis pec-
 cat per diuitias temporales. Respondetur primo. appetendo bona ali-
 orum contra deum et iustitiam. Item appetere iustas res sed ad ma-
 lum finem et ad peccandum. puta ad luxuriam et crapulam. Item
 qui nimio appetitu et amore afficitur ad temporalia quibus non ui-
 ste vellet eas habere: tunc ille appetitus et amor superat amorem
 dei et appetitum proprie salutis. talis grauiter peccat. Sed quando
 quis appetit aliena cum voluntate aditionata scilicet quod posset habere
 sine offensa et iniuria proximi et tunc nullum est peccatum vel veniale
 Secundo peccat quis diuitias iniuste acquirendo scilicet in usura vel
 ludo. vel per fraudem in emendo. vel per furtum vel rapinam quocumque

Sermo

modo quis res temporales iniuste lucratur peccat mortaliter et tenetur ad restitutionem si vult saluari. Tercio peccat quis per diuitias temporales male expendendo scilicet quando videtur ad peccandum contra deum. tales possunt damnari etiam si nullas res iniustas possiderent neque haberent ut de diuitem epulone de quo non inuenitur scriptum quod erat raptor fur vel usurarius. sed quia res suas male expendit scilicet in superbia vestitu et gula et clapula. ideo datus natus est. Quarto peccat quis per diuitias eas auare retinendo. sic quod per superflua pauperibus non subuenit in necessariis suis. et talis reputatur raptor coram deo. unde Ambrosius. Non minus ris est criminis habenti tollere: quam cum possis indigentibus denegare. ergo tanto scias te inuadere bona quanta dare possis et non vis. ergo possidens temporalia debet pauperibus subuenire. Vltimo nota exemplum de illo qui in diuitiis suis quaesuit consolationem in agone et non inuenit. et sic permisit eas distribuere propter deum. Hoc querere in proptuario titulo. 7.

Dominica. xix. post penth. Ad Ephesios. 4. Cap.

Ratres. renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est. in iustitia et sanctitate veritatis. propter quod deponentes omne mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. quoniam inuicem sumus membra. Gratiamini et nolite. sol non occidat super iracundiam vestram. nolite locum dare dyabolo qui furabatur. iam non furatur. magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Sermo super Epistola precedenti. xvi.

Renouamini spiritu mentis vestre Ephes. 4. Sic apostolus inducat nos ad renouationem spiritus que fieri debet in presenti vita et in futuro. renouabunt tunc corpora etiam. de quo dicit ad Thimo. 4. Saluatorem expectamus qui reformabit corpus humilitatis nostre conformaturus corpori claritatis sue. Sed illa renouatio corporis non fit nisi procedat in presenti renouatio mentis. Ad quam hortatur apostolus hic dicens. Renouamini spiritu mentis vestre. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in epistola. Primo de renouatione anime. Secundo de iracundia et vindicta. Tercio quomodo deus per peccatum mortale offenditur. Quantum ad primum queritur hic. Ad quid sit ammonitio de renouatione cum de senectute ad iuuentutem non sit regressio

Capitolo 4. ad Ephesios

XXXXVI

Respondet willhel. hugdu. qd pām vetustas dicit eo qd vetusta
 ti in effectu multipliciter assimilatur. Primo senectus corporis
 facit mortem ppe esse. Unde ap[osto]lus, Omne quod senescit ppe in-
 terituz est. sed pām mortale facit hominez proximū eterne mor-
 ti. Secundo senectus visum obscurat. sic peccatores non pnt vi-
 dere infernum nec supra se celi: nec retro se ppa peccata. nec an-
 se mortem p[ro]p[ri]am. Sap. Ercecauit em̄ eos malicia eoz. Ter-
 cio excussio dentiu sic qd non possunt solidam escam comedere h
 pulmentum ⁊ sorbitium. sic pām facit qd solida et eterna nō sa-
 piunt sed fluxibilia id est transitoria huius mōdi ⁊ delectatiōes
 corporis sibi sapiunt. Ap[osto]lus. Animalis homo non percipit ea
 que dei sunt. Quarto canices causat ex defectu caloris naturalis.
 Sic pām aufert calorem dilectionis dei ⁊ proxi. Quinto incur-
 uatio humerorū. sic pām excusso amore dei incuruat hominem
 ad amores terrenorū. psal. Oculos suos statuerunt declinare in
 terram. Sexto tremor membrorū ex defectu virtutis male consu-
 pte psal. Ne proicias me in tempe senectutis. sic pām impellit
 hominez vt ad paruū pulsum ruat in peccatuz. Septimo multi-
 tudo rugarum cutis et in rugis operit cutez: sic si peccator si vis
 esse ⁊ iactas te ⁊ vis laudari: sic vnum pām addis super aliud.
 Ab illa antiquitate hortatur nos Ap[osto]lus dicens. Renouamini
 spū mentis vestre. Vbi sciendum fm̄ willhel. hugdu. qd sex spe-
 cies renouationis in creaturis inueniunt que ostendunt hoīem
 posse habere diuersos modos sue creationis. Prima sit p ignem
 sicut fer rum renouat a rubigine ⁊ etiam aurū et argentuz pur-
 gantur. Sic videtur dñs ihesus renouare hominez cū ponit eū
 in igne tribulationis: dando ei infirmitates. Unde Augu. Qd
 lima ferro at. Secda species est in serpente qui cū senuerit per du-
 ritiaz pellis nō pōt se bene vertere: abstinet se quadraginta die-
 bus. deinde ingredit arum foramen vbi pellem relinquit et sic
 renouatur. In quo designat renouatio que fit per penitentiam
 et abstinentiaz. Mat. Arta est via que ducit ad vitam. Tercia
 species renouationis est aquila que dum senio grauāt tunc ro-
 strum crescit sibi nimis curuū qd non potest aperire nec cibum ca-
 pere. Unde ipse industria naturali allidit rostrum suū ad petraz
 tam diu qd curuitas rostri totaliter diminuitur. vt sic postea ci-
 bum capere possit. et tunc eleuat se in altū ad reflexionem solis
 ibi ex percussioe alaz p radios solares aburunt pene et statim ca-
 dit ⁊ imergit i scaturietē fontē vbi totalr renouat ⁊ fit iuueis

psalmo decimo sept.

Ad Colossios 4

Sermo

In quo designatur renouatio que fit per considerationem domi-
nicę passionis, Xpus in cruce petra dicit et hoc ppter perfectam
pniam Cant. 8. Veni columba mea in foraminibus petre. Quar-
ta species renouationis est in ceruo. de quo dicit glosa sup psal.
Quęadmoduz desiderat ceruus ad fontes aquarum. Cum aut
ceruus grauatus est semio crescentibus pilis et cornibus antz ser-
pentis querit cui naturaliter imimitatur. serpens aut later et ab-
scondit se in cauernis terre ppter ceruū quem fugit tanq̄ valis-
dum inimicuz. Ceruus igit antro inuento vadit ad aquam et
inde potat q̄ repletur. tunc rediens emittit aquam bibitam in
antrum serpentis. Serpens aut dum intendit exire tunc ceruus
p nares eum inglutit et in eū intrat venenū serpentis. cuius ve-
neno percepto ardentissime fontem ad bibendum desiderat. Et
ueniens ad fontem aquarum iterum se replet aqua et sic pilos et
cornua antiqua amittit et renouat. In quo denotatur nobis re-
nouatio que fit per lacrimarum effusionem ex contrito corde per
quaz anima peccatrix incipit renouari. Bern. Homo vna la-
crima de puro et contrito corde prolata plus purgat q̄ ignis pur-
gatorij infra spaciuz quinqz annoz. Exempluz de petro qui xpm
ter negauit. Quinta species est in accipitre que fit singulis annis
in quo denotatur renouatio que fit per spmsanduz. Sexta spe-
cies renouationis est que fit in fenice que fit post quingentos an-
nos qñ senit congregat ligna aromatica in nidum suuz et alis
suis ignem excutit et seipsum comburit. et ex cineribus suis aus
sue speciei procreatur. In quo denotatur renouatio que erit in
glorificatione corporuz. qñ implebitur illud Apoca. 21. Ecce
nova facio omnia. Unde ansel. In illa vita pulcritudo iustioruz
solis pulcritudini centupliciter q̄ modo sit adequabit. Quan-
tum ad sedam partem dicit hic Aplos. Irascimini et nolite pec-
care. Dic est notandum q̄ appetitus ire datus est homini vt iras-
ceatur vicijs. malis suggestionibus et ex indignatione nō patiat
se trahi in sensum peccati et reprimat malos motus in se et in
alijs q̄ntum pōt et vltascatur dei iniurias et transgressiones in-
iusticie. Sic legimus xpm iratum fuisse sez phariseis et alijs iudeis
non recte agentibus: et etiam alij sancti viri. Iohes dicit q̄ dñs
noster quinqz remedia habuit contra inuidiam iudeoz. Primū est
patientiam veram seruando. Ira namqz quatuor gradus habz
ex euangelio Mat. 5. Primus est qñ est in animo: ibi. Omnis
qui irascit fratri. Secundus qñ manifestatur in exteriori signo: ibi
Qui dixerit fratri suo racha. Tertius qñ manifestat in contumelioso

Ad Ethe: 4

verbo ibi. Qui dixerit fratri suo fatue. Quartus qñ exerceatur
 in contumelioso facto. ibi qz dicitur est. Non occides. Nullo autē
 istoꝝ modoꝝ commotus fuit xp̄us: quia dicit ysa. Non erit tri-
 stis neq; turbulentus. **S**edm remediū fuit omnino tacere. sicut
 patet in consilio iudeoꝝ: vbi audiuit tra se falsa testimonia. et
 etiā coram pilato ⁊ h̄rode tempe passionis sue qñ tacebat sic
 ouis coram tendente se ⁊ alias fuissent magis conatati. sic igni
 subtrahunt ligna. **E**ccl̄e. 8. Non litiges cū homine litigioso: ne
 struas in eius ignem ligna. Sicut dicit in **C**ris̄. Qñ duꝝ ad du-
 rum proficitur maiore sit resistentia q̄ si durum ad leuia allidit.
Terūm remediū ⁊ tra iram iudeoꝝ fuerunt verba pacifica et
 mansueta. Patet Joh̄. 8. Quando ad max̄imas iniurias xp̄o il-
 latus. scz nominantes eum demoniacum ⁊ samaritanū mansuete
 respondit. Ego demoniū non habeo: sed honorifico p̄em meū
 et vos inhonorastis me. **Q**uartū remediū fuit ab eis recedendo
 Sicut patet **L**uc̄. 4. qñ iudei in ciuitate nazareth duxerūt ihm̄
 in superalium montis vt precipitarent eū. Ipse autem transiēs
 per medium illoꝝ ibat. **I**tem Joh̄. Quando tulerunt lapides.
 vt iacerent in eum. **I**hsus autē abscondit se et exiuit de templo
Quintū remediū fuit beneficioꝝ largitio non obstante eoz
 duricia: salubria cōtinuauit veritatis ⁊ doct̄ine documenta. **J**o.
 8. Si quis sermonem meū seruauerit mortem non gustabit in e-
 ternū. **E**t in h̄is debemus xp̄m sequi cuius actio nostra ē instrū-
 ctio. **S**equit̄ hic **S**ol non occidat super iracundiam v̄ram. **C**o-
 tra hoc faciunt indurati homines qui nunq; vel raro dimitunt
 iniurias proximis. ⁊ isti sunt valde mali. **E**t hoc p̄pter tria. **P**ri-
 mo quia non sunt boni xp̄iani qui inunguntur in baptismo ad
 habendum cor molle. **E**t sicut se h̄nt ad proximos: sic se deus
 habet ad eos. **M**at̄. 6. Si non dimiseritis etc. **S**ecdo sunt sicut ho-
 lofernes gentilis. de quo dicit **J**udith. qz ferocitateꝝ animi eius
 nemo mitigare poterat. **T**ercio quia pessimi sunt sicut dyaboli
 de quo dicit **G**reḡ. qz nullo placatur obsequio. **U**nde hic ques-
 ritur vt ⁊ lesus teneatur dimittere offendenti impenitenti nec sa-
 tisfacienti. **R**espondeo qz sic quantū ad remissioneꝝ intrinsecā
 cordis quo ad creatorem vel iram illius qui impenitens est. **S**z
 ratione istius ne peccet impenitenti non tenet dimissioneꝝ exteri-
 oei. **S**ed quilibet potest satisfactionē ⁊ iusticiam requirere ab of-
 fendente. **Q**uantū ad terciā partem istius sermonis dicit hic
Ap̄lus. **N**olite locum dare dyabolo. **L**ocus dyabolo dat q̄ deū

Paulus ad Ephesios.
 4.

As Ep̄o

Sermo

per peccatum mortale expellit et dyabolum introducit. quod non
fit sine magna contumelia, **Unde Bern.** Timeo enim quod tanto gra-
uior est ira quanto et nobilior est illius qui offenditur excellen-
tia. et quod tanto peior est iniuria quanto maior fuerit cui iniuria irro-
gatur, **Obi notandum** quod nihil sic in vniuersitate creaturarum of-
fendit deum sicut peccatum mortale, hoc solum est quod deum offendit.
Omnia enim in mundo sunt opera et creature dei: sed solum peccatum
est opus dyaboli. **Unde etiam dominus** offensus fuit per peccatum super-
bie. quia lucifer cum ceteris angelis abiectus est. et tanta est multi-
tudo angelorum que cadit sicut athami in sole. **Et propter pecca-**
ta inobedientie primos parentes et omne genus hominum diuer-
sis miseriis et defectibus et passionibus afflixit. Nam ipsum peccatum
est causa omnis miserie quam in mundo sustinemus. scilicet famem si-
tim frigus et infirmitates. **Et insuper omnibus hominibus a mini-**
mo usque ad maximum graue onus imposuit propter peccatum primo-
parentum. **Unde Aug.** Deus homines fecit qui quod diu non pec-
carent immortalitate vigeret. **Item deus** intus est offensus propter
peccata hominum quod totum mundum per diluuium deleuit: exceptis
octo hominibus qui manserunt in archa noe. **Item intantum odit**
deus peccatum et intus offenditur per peccatum mortale quod non est
aliquis sanctus in celo quantumcumque sibi carnis si possibile esset quod
peccaret mortaliter: quin amicitia inter eos solueret. et deus egi-
ceret eum de regno suo et in infernum precipitaret. **Item adhuc**
hodierna die deus omnipotens cuius magnitudinis non est finis
intus propter peccata offenditur quod propter minimum peccatum
mortale damnet hominem: et etiam quantumcumque carum. nisi hic
penitentiam agat. **Si ergo dicitis:** quid restat peccatori ergo ag-
endum qui deum multipliciter offendit. **Respondeo,** Nihil re-
stat nisi ut penitentiam agat et se veraciter coram deo humiliet et cum
humilibus lacrimis veniam petat. tunc deus placatur et dimittit
sibi peccata et offensas. **Sicut fecit peccatrix magdalena** que hu-
militer ante pedes ihesu cecidit et amarissime cepit rigare pedes eius
Unde Luc. 7. dicit quod christus dixit ad eam. dimittunt tibi pecca-
ta. vade in pace. **Sic recipit quemlibet peccatorem** quando per veram
penitentiam ad ipsum reuertitur. imo etiam reuocat peccatorem ad se
Dicit. 3. Reuertere ad me et ego suscipiam te. **Ultimo nota ex-**
emplum quo christus apostatam per ostensionem vulnerum re-
uocauit ad veram penitentiam. hoc quere in promptuario. p. 37.

Sermo Dominica. xx. post penthec. ad Ephesios

xlvi

Ratres. videte quō caute ambuletis non quasi in
 sapientes sed sicut sapientes redimētes tempus
 quā dies mali sunt. propterea nolite fieri imprudē
 tes sed intelligentes que sit voluntas dei. et nolite inebria
 ri vino in quo est luxuria. sed implemini spūs sancto lo
 quētes vobismetipsis in psalmis et ymnis et canticis spi
 ritualibz cantantes et psallentes in cordibus vestris dño
 gradas agentes semp pro omnibz in nomine dñi nostri
 ihesu xp̄i deo et patri subiecti inuicem in timore cristi

Sermo super epistola precedenti. xlvi

Subiecti estote inuicē in timore xp̄i Ephesios. 5. In istis
 verbis hortat nos **A**p̄lus ad obedientiaz que est mater
 et origo omnis boni et seruatrix oim virtutum. Greg
 Obedientia sola virtus est q̄ virtutes ceteras menti inserit inser
 taqz custodit. ergo dicit hic. Subiecti estote inuicem etc. Vñ in
 presenti sermone tria sunt dicenda. **P**rimo de virtute obediētie
 et de vicio inobediētie. **S**ecundo de timore honorūz hoim. **T**ercio
 de semibz tū vno exemplo. **Q**uantuz ad primū sciendū qd obe
 dientia est clavis paradisi et via celi. quia ppter inobediētiā
 de terrestri paradiso eieci sumus. **I**tez p obedientiā intrabim⁹
 celestem paradysum. In signū huius habet **M**ath. 2. qd tres re
 ges p aliam viā reuersi sunt in regione suā **B**ern. Nihil an
 gelis carius: nihil deo preciosius et nihil homini fructuosius q̄
 obedientiaz omnibz modis seruare. **V**nde dñs in decretis. **Q**ui
 contemnit vicariū: contemnit ipm qui posuit illum **C**ris. **M**a
 gnū inobediētie viciū est quo angelus celum. adam paradysū
 saul amorem diuinū. salomon pdidit amorem diuinum. **V**ñ h
 queritur vt inobediētia sit p̄t̄m mortale. **R**ūdet **T**ho. 1. 1. 1.
 q. 85. qd sic. **N**am inobediētia cōtranatur caritati dei q̄ exigit
 vt eius p̄ceptis obediāt. **R**o. 14. **Q**ui potestati resistit: dei or
 dinationi resistit. **C**ontrariat dilectioni proximi inq̄ntuz supio
 ri proximo subtrahit obedientiam quā debet ei. **I**bi notanduz
 qd deus ab initio grauissime inobediētiā pūniuit. **N**ā de trans
 gressionē vnius p̄cepti dei edendo fructū vetitum primi parē
 tes et tota posteritas damnata est. **G**enes. 2. **I**tem scdm p̄cep
 tum transgrediens p blasphemā deo factam iubet extra castra
 ab omnibus lapidari. **L**eu. 24. **I**tem terciū p̄ceptūz transgre
 diens qui modica ligna sabbato colligens: similiter lapidatur
 ex iussu dei. **N**ū. 25. **V**nde debemus obedientiā seruare **B**ern.
Quicquid viē dei p̄cipit homo qd est certum non displicere

p. z.

PATER Gasparus
 Vnger Monasterij
 Auguste Maioris pro
 fessus. Anno ab orbe
 redempto. Millesimo
 Quingentesimo Octua
 gesimo quinto.

Gregorius

Bernardus

Adam primus homo

Sermo

deo omnino est accipiendū ac si deus precipere. **I**dez. Obedien-
tia que maioribus exhibet deo prebet. Exempluz de obedientia
q̄ frater obediens suscitauit mortuū quem frater suus carnalis
multum religiosus suscitare non poterat. Hoc quere in promp.
o. 21. **Q**uantum ad sedam ptem dicit hic **A**plūs In timore
xp̄i. Ibi notanduz q̄ quilibet xp̄ianus q̄ntumcūq̄ bonus semp
debet stare in timore dei. **E**t hoc q̄nq̄ modis siue rationibz. **P**ri-
mo qz vtz de peccatis satisfecit: ignorat certus est em̄ de culpa
sed incertus d̄ venia **E**ccl̄ia. 5. **D**e p̄cipio peccato noli esse sine
metu neq̄ adhiās p̄m̄ super p̄m̄ et dicas. **M**iseratio dei ma-
gna est multitudinis peccatoz meoz miserebitur. **S**ecdo vtz
bonitas sua placeat deo ignorat. **V**nde aplūs. **N**on em̄ qui se
ipsum cōmendat ille probatus est. et salomon. **E**st via q̄ videt
homini redā **A**poca. 3. **D**icis q̄ diues suz et locuples. nescis em̄
an vnū pater noster dixisti quod deus acceptauit vel vnū diez
deo vixisti. **T**ercio qz cadere potuit: lucifer cecidit de celo. adāz
de paradiso. iudas inter apostolos xp̄i. quō nos securi sumus
esse in hoc mundo qui est plenus laqueis. **B**erñ. **N**uncq̄ est secu-
ritas in hac vita fratres. nec in celo fuit nec in paradiso. **I**n ce-
lo cecidit angelus sub presentia diuinitatis. in paradiso adam:
in mundo iudas de scola saluatoris **V**nde **A**uḡ. **Q**uō securus q̄s
potest esse in hac vita que tota temptatio noiatur. vt qui fieri
potuit ex deteriori melior non fieret ex meliori deterior **A**plūs
Qui se existimat stare videat ne cadat. **Q**uarto qz nescit quō
deus vult iudicare peccata sua et vtz p̄missione diuina veni-
ent sibi infir- **t**ates. quia pōt fieri. cecus mutus claudus et lep-
sus. **E**t q̄nq̄ in anima scz gratiam subtrahendo q̄ fiat aridus et
nullam dulcedinem sentiat amplius in corde et in aia sua. **Q**uin-
to quia nescit quo fine ab hac vita decedat vtz ad mortem vel
ad vitam eternā **E**ccl̄ia. 19. **N**escit homo an odio vel amore di-
gnus sit etiam si iam est in gr̄a: tñ in agone et in exitu pōt ca-
dere et peccare nisi dñs eum custodiat. **I**deo timendū est cuiuslibet
in quocūq̄ statu sit qz s̄m̄ wilh̄l. de quolibet statu aliq̄ dama-
naptur scz in m̄rimonio. **I**tem virgines. vidue. nobiles. rustici
et. **V**nde **P**se. 14. **C**onsolatio abscondita est ab oculis meis. et
loquit de inferno **L**uce. 17. **D**uo erunt in lecto. vnus assumet et
alter relinquet. **V**nde legitur in vitaspatz qz abbas helias ait
Ego tres res timeo. **P**rimā qñ egressura est aia meo de corpe.
Quam qñ occursum sum deo. **T**erciā qñ aduersum me est pro-
ferenda sententia. **V**nde psal. **S**eruite dño in timore **P**saie. **V**bi

Ecclesiast. capi. 5.

Paulo ad Corinthios in bri-
ma Episto. capi. 10.

Capite XIII. Deas.

timor non est: ibi salus et spes non erit. Quantum ad terciāz partem sciendum qd senes debent multuz timere. quia dicit Seneca. Senes hnt mortem ante oculos: iuuenes vero in posteruz. Vnde loquendo de senibz dicenduz est hic de quinqz condicōibus senum. ⁊ quō in hīs debent se habere ne deum offendant. Prima conditio ⁊ defectus est qd senes de facili prouocant ⁊ difficile reuocantur: nam nataliter sunt passionati ⁊ pleni doloribus ⁊ infirmitatibz. Vñ oculi caligant. aures grauitur audiunt. capilli flauunt. facies in palorem mutat. dentes minuunt. pedes putrescunt. homo qui senescit hīs omnibz grauatur ⁊ hec omnia ruituram corpis domuz pronunciant. Itē insuper tristes sunt ⁊ querulosi. nam cōmuniter conquetunt de senio suo ⁊ defectibz suis. Tullius. Tanta in hominibz stulticia inconstancia ⁊ puerilitas est: qd omnes etatem concupiscunt ⁊ optant: ⁊ eandē ad eptam accusant. Omnes em cupimus esse antiqui et postmodū graues ⁊ infirmi Aug. Cum hoies optant senectutem qd amplius optant nisi infirmitatem longam. Sed dicit quō debet se habere in illo defectu. Rñdeo qd senes dnt esse mites exemplo cristi ⁊ tunc erunt beati. sed p oppositum per impatientiaz pnt perdere animas suas. Vñ Arist. in topicis dicit. Sicut ppositū in proposito ꝛ. Ergo senes debent debilitates suas et infirmitates suas deo offerre pro purgatorio suo. nam pns infirmitas ⁊ pena purgatorij est sicut denarius et mille milia florenorum. Nam tanta ē pena purgatorij qd si omnia ligna ⁊ omnia visibilia in mdo existētia arderent ⁊ si quis in medio istij ignis staret non tantaz penam haberet sic anima in purgatorio. Et in illo igne annosi grauitur pument pro p̄tis a iuuentute cōmissis nisi hic puniant per infirmitates et tribulationes. Secda additio senum est qd cōmuniter sunt multoz verborum ⁊ de antiquis factis loquunt. Innoc. Senex velox est ad loquenduz tradus ad audiendum. laudat antiquos ⁊ spernit modernos. vitupat p̄sentia et laudat p̄terita. anxiatur torpet ⁊ infirmat. Audi qd multa senem circūueniant inmoda. ⁊ qd multum reprehensibile est: facta defunctorum innouant ⁊ infamant coram iuuenibz. qd nihil sciunt de excessibz antiquoz. et in hoc grauitur peccant: diffamando defunctos qui non pnt se iam excusare. Et insuper a deo iudicati sunt et puniti pro suis excessibz. ⁊ qd p̄mis ē iactāt se de malicia sua ⁊ de peccatis suis que in iuuentute sua fecerunt ⁊ adhuc delectant. Vnde Greg. Tot mortibz quis dignus sit. quot prauitatis exempla posteris relinquit. Sz dicit quō se hnt

Sermo

debent in illo defectu ne deum offendant. Rñdeo q̄ debet ha-
bere honesta breuia ⁊ utilia verba. **Aug.** Et senio sermo non
soluz sit grauis sed etiā breuis. **Ap̄lus.** Omnis sermo malus ex
ore vestro non procedat. Et ratio est. quia iuuenes diu retinent
verba senioꝝ. sicut quicq̄ dicunt. **Ista verba audiui añ plures an-**
nos ab auo vel p̄re meo: ⁊ sic relinquere bonū exemplum iue-
nibꝝ erit eis meritoriu. **Vnde cesarius** Quantuz exempluz vere
hūitatꝝ ⁊ p̄fede caritatis ostenderit cū tantis eterna p̄mia possi-
debis. **Tercia conditio senū est:** q̄ sunt cupidi auari ⁊ tenaces.
Vnde Innoc. Senex est tenax cupidus tristis ⁊ querulosus. Nā
senes experti sunt q̄ res tempales facili ter p̄nt consumi ⁊ diffi-
cilter lucrari et iam deficiunt in corpore ⁊ amplius non p̄nt la-
borare ⁊ cōmuniter sibi deficere timent ⁊ sic cōmuniter para es-
ficiunt. **Aug.** Cuz tūcā vicia in sene senescunt sola auaricia in-
uenescit. **Genes.** Monstro similis est auaricia senilis. Quid em̄
stultus est q̄ in via requirere vltra viaticū. aliqui sunt acsi ad-
hunc deberent viuere quadraginta annis ⁊ satis hñt nec volūt
alijs impartire nec audent per se vti. ⁊ sc̄tallis in breui tempe-
morianē. ⁊ relinquunt alienis diuitias suas vel etiam heredibus
suis qui male cōsumunt ⁊ eis in modico subuenient. Sed dicitis
quō debent se habere in illo defectu. Rñdeo q̄ dñt deo seruire.
qui eos p̄uit a iuuentute sua q̄ etiā in senio pascet eos vsq̄ in
finem vite sue. **Quarta conditio seu viciū senū est** q̄ sunt mul-
tum suspiciosi ⁊ increduli et sic non facili ter credunt alijs. Rñ-
est q̄ in multis decepti sūt ⁊ experti fraudes ⁊ malicias maloz
hominuz. Sed dicitis quō debent se habere in illo defectu ne deuz
offendant. Rñdeo q̄ dñt sepe illud dictū in se reuoluere quod
habet. **Luc. 6.** Nolite iudicare h̄ oia in melioꝝe p̄te interpretari
et ñ facili ter credere mala q̄ audiunt de proximis. Vñ dicit in de-
cretis. Qui falsū de alio profert ⁊ crimina alioꝝ cito credit vter
q̄ reus est. **Quinta conditio senū est** q̄ qui a p̄uentia male vix
erit vix in senio veraciter ⁊ realiter conuertit. **Prover. 12.** Ad-
lescens iuxta viam suam ⁊. **Aristo. 7. ethi.** Difficile est resistere
consuetudini que assimilāt nature. non tñ est impossibile quia
deus de lapidibus potest facere filios abrahe. Sed dicitis quō de-
bent se habere in illo defectu. Rñdeo vt ipsi senes se a peccato re-
trahant debent sibi p̄ponere mortem suaz. **Eccle. 7.** Memozare
nouissima tua. **Greg.** Nihil sic reuocat a peccatis sicut frequens
cogitatio mortis. **Dugo de claustro anime** Tres sunt mortis nū-
cū. sc̄z canities infirmitas ⁊ senectus. Insuper dñt humiliter et
cū contrito corde dicere cū dauid. **Ne proyicias me in tempe sene**

Apostolo: Paulus ad Ephesios
capitulum 4.

Lucas cap. 6. Math. cap. 7.

atutis etc. Et recuperare tempus preteritum cum omnibus operibus
 Sed diceret quis. Amplius non possū ieiunare peregrinari ma-
 ne surgere. Rūdeo si patiens es et habes voluntatem deus reci-
 piet voluntatem tuā pro facto. Unde Aug. Coronat deus intus
 voluntatem ubi non inuenit facultatem. Et senes dñt conari ad
 hoc ut habeant puritatem et mundiciā cordis et etiam corporis.
 Unde in decretis dicit. Quanto senes sunt morti viciniores tan-
 to dñt esse puriores. Exempluz qd deus annosos peccatores nō
 spernit d illo qui seruauit tres annos deo et sic saluatus est. hoc
 quere in promptuario de tempe sermone. 122.

Dominica. xxi. post penthec. ad Ephesios *Cap: 6*

Ratres Confortamini in dño et induite vos arma
 turaz dei ut possitis stare aduersus insidias dya-
 boli. quia non est vobis colluctatio aduersus car-
 nem et sanguinem sed aduersus principes et potētes. aduer-
 sus mundi rectores tenebrarū harū contra spūalia nequē
 in celestibz. propterea accipite armaturā dei ut possitis re-
 sistere in die malo et in omnibz pfecte stare. stete ergo suc-
 tinti lūtos vestros in veritate. et indui loriciā iustitię. cal-
 cate pedes vestros in pparacōez euangelii pacis: in omnibz
 sumentes scutū fidei in quo possitis omnia tela nequissimi
 ignea extinguere et galeā salutis assumite et gladius spūs
 quod est verbum dei.

Sermo quadragesimus octa. super epla p

Induite vos armaturam dei ut possitis etc. *Eph. 6.* In
 mundo isto quasi in stadio certaminis positi sumus ubi
 vndiqz ab hostibz continue impugnamur. Ideo apłus
 in presenti epla ammonet nos ad virtutes que sunt arma mili-
 tum xpi cum dicit **Induite vos etc.** Unde in pñti sermone tria sūt
 dicēda. Primo de armis spūalibz. Secdo quare soliciēte cauendū
 sit ab hostibz spūalibz et demonibz. Tercio de casu demonū cum
 aliquibz questionibz et vno exemplo. Quantuz ad primā par-
 tem sciendū qd quatuor virtutes cardinales sunt arma nostra et
 muniunt nos, quia sicut in Apłm arma milicie nre non sunt carna-
 lia sed spūalia. Ab anteriori prudentia cuius est futura mala p-
 cauere. a posteriori: iusticia cuius est de preteritis malis satisfacere.
 Sed a dextris temperantia ne eleuemur in pspereis. A sinistris for-
 titudo ne deprimamur ab aduersis. Item notanduz qd quilibet
 homo in suis temptationibz debet dei adiutoriu inuocare. Sicut
 enim qui tenet castrum regis cum obsidetur ab inimicis reputa-
 tur fidelis si renunciat domino castrū obsessum: et ab eo peteret

Sermo

auxilium. Sic cum hostes invisibiles obsident animam tuam per temptationem: statim debes regi tuo orans obsidionez nūciare. ipse vero non differet auxiliū qui potens est & voluntari⁹. Unde ap[osto]lus, Fidelis deus qui non patitur nos temptari super id quod possumus Aug. Dyabolus vult plerunq[ue] nocere & nō pōt. q[ui] potestas eius est sub ptāte dei. Quantuz ad scdaz partem dicit hic ap[osto]lus. vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Ideo notandū est q[uo]d solite cauenduz est ab hostib[us] nostris. Pri[mo] quia multi sunt cū dicit. Multiplicati sunt. Unde Bonauētura. Sicut athami in sole sunt sic demones in aere. Scdo quia pleni sunt veneno inuidie. Cuius cā e: quia cognoscunt q[uo]d nos viles vermiculi ex vili terra creati ad deo sumus ad hoc vt suppleamus loca ipsoz a quib[us] ipsi ceciderūt. & possideam[us] gloriaz quam ipsi miseri pdiderunt. Propterea nobis vehementer inuidēt & laqueos parant p[er] quos temptant a predicta gloria nos retrahere. Tercio q[ui] invisibiles sunt cū natura corp[or]alib[us] sensib[us] videri non possit nisi sub auctore deo pmissiue et dispensatiue p[er] assumpta corpa permittantur. Quarto quia astuti sunt quos facit natura subtiles et etiam exercitatio milicie sue. Vñ y[sodo]r⁹ de sūmo bono, Demones tripli[ci] acumine scientie vigent. s. subtilitatis nature & experientia t[em]p[or]is & reuelatione superior[um] potestatum, ergo dyabolus noīatur mille artifex. vnde diligenter aduertendum est q[uo]d dyabolus pugnat contra hōiem magis astutijs & insidijs q[uam] viribus. nam quos dyabolus non pōt superare per manifesta peccata mortalia: q[ui]q[ue] superat per astutias. Pro quo sciendum q[uo]d dyabolus decipit hōies tripli[ci]ter, primo suadendo bonū in malum finem vt cū homini instabili suadet ingressum religionis p[ro]pter hoc q[uo]d postea apostatet. vel aliquibus virginitate vt votuz castitatis emittant & postmodū si teneant contrahendo matrimoniū. Vnde dicit in decretis. Puellam nubere post votum castitatis est damnabile. Item aliquib[us] p[er]sonis deuotis suggerit artiozem vitam scz ieiunando vigilando corpus castigando. niniū orando: alitiū induendo vt eas ad niniam debilitatem inducat. & q[ui]q[ue] etiam ad insaniam vt sic mutiles fiant lib[er]is deo & proximis & post querunt recreationes & erunt q[ui]q[ue] dissolutiores ceteris. Scdo temptat suadendo homini malū sub specie boni. vt hō querat ditari vt sic posset paup[er]ib[us] dare elemosinas. sciens illud dictum apli. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptacōez & in laqueū dyaboli. Itē ptātem & platurā petere & sic a mal[is] retrahere & ad bona opa compellere.

*Apostola Paulus ad Ephesios
Sicut Capite. 6.*

Quia sic illud dictū salomonis complet Sap. 6. Iudiciū durissimū fiet hīs qui presunt. Exiguo em̄ concedit misericōdia: potentes autē potentē torquēta patientē et quicquid suggerit molliē carnis sub specie sustentandē nature. qz scit crapulam plura peccata sequi. Micro. dicit Inter crapulas vix seruatur pudicitia. Tercio dyabolus temptat dissuadendo vtile tamq̄ nociuū vt cū dissuadet bono viro ingressum religionis ne postmodū peniteat egrediens et confundat coraz hominibz. vel quicquid dissuadet aliquibz orationem vel elemosinā ne propterea incurrant vanā gloriā vel laudem hūanam. Quantuz ad terciā partē dicit hic apostolus. qm̄ non est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinem. Unde hic querit quare lucifer cecidit. Rñdet Elucidarius. Cum lucifer videret se oēs angeloz ordines gloria et decore excellere: spreto omnibz deo voluit equalis existere et alicuius statum q̄ ei dñs dederat iniuste arripere et alijs p̄ tyrannidē imperare. Ergo de celo propulsus in carcerem ē retrusus. et sic qui prius pulcherrimus et postea nigerimus. qui prius splendidissimus: postea tenebrosissimus. qui prius honore laudabilis. post modum horrore execrabilis fuit. Secūdo queritur q̄dū mansit in celo. Respondet Elucidarius: non plenā horam qz mox vt creatus est cecidit. Tercio queritur quō alij angeli ceciderunt, respondet idē qz lucifero ceciderunt, placuit em̄ eis consilium luciferi cogitantes si ipse deo preualuisset. ipsi alijs in potentia preuissent. et ideo cū eo abiecti sunt de celo in abyssum inferni vbi nulla est redemptio. Quarto querit an demones p̄nt homines grauit̄ ledere. Rñdeo s̄m sanctū Tho. qz sic. Possunt em̄ deo permittente multipliciter ledere. Primo in rebo vt dicit in Job Cui dyabolus domū et pecora abstulit et etiaz pueros. Secūdo in fama vtz in legenda Micro. vt refert Johānes nyder. qz dyabolus transformauit se in forma sancti epi siluani. Cui demō primo feminaz nobilem nocte in lectū portauit, et primo ad luxuriam verbis deinde factis sollicitauit ad maluz. que dum clamaret demon in specie epi sancti siluani sub lecto femine se abscondit. vbi inquisitus et inuentus p̄ verba luxurie mentitus est se ipm̄ esse episcopuz siluanuz. In crastino dispergente dyabolo vtr̄ sanctus diffamatus est grauissima pena. que infamia tandē circa sepulchz beati Micro. in bethleem fatente dyabolo in obsesso corpore cessauit. Etiam patet in Job qui percussus est vlcere pessimo ab ipso dyabolo. Quarto in vsu rōmis vtz in obfessis

Sermo

Quinto in vita. ut patz Thob. 6. de septem viris sare qui ppter
luxuriosum appetituz in virginem saram: non erant digni ma-
trimonio a dño occisi sunt, Quinto querit: quis facit illos stre-
pitus qui qñq; audiuntur in domibz vbi proijciunt lapides et
inquietant homines in pulsu. Rñdeo fm willxl. et Cassianum
q; ista vt frequenter fiunt opere demonũ qui plus nocere homi-
nibus potunt non pnt nisi in talibz ligati diuina virtute. Ali-
qñ etiam fiunt studio malignoz hominuz qui domos volunt e-
uacuari homibz vel lucrari bona temporalia sub titulo falso et ap-
paritione animaz, ifieri etiam possunt ex curiositate hominum
volentiũ scire huiusmõ, anime em damnate non pnt talia fac-
re: qz non est eis admissuz. anime em que sunt in purgatorio
sunt in caritate. ergo eis talia transitoria non aueniunt. Si aut
facerent anime de purgatorio tales anime vtilia et salubria face-
rent et ostenderent vt sic a viuis suffragia peterent. beatus Greg
ponit in .4. libro dyalogoz exemplum de animabz. Non e du-
bium quin demones vt frequenter tales inquietudines faciunt
Vñ legit in cronica beati Hiero. q; quodaz tpe in ciuitate Ma-
guntinensi maligni spūs ad hostia domoz quasi malleis pulsas-
do: et qñq; lapidibz homines excitando: domos plurimas exci-
derunt. Sexto querit vtz opere demonũ transmutationes ho-
minũ fieri pnt in bestias lupos et huiusmõ. Rñdeo q; nõ. Vñ
dicit in decretis. Quisquis credit posse aliquã creaturam trans-
formari in aliam spẽm vel in aliam similitudinez nisi ab ipso crea-
tore qui oia fecit: vel p quem omnia facta sunt: proculdubio in-
fidelis est et pagano interior. Vñ dicit Tho. q; sunt transmuta-
tiones alique que naturaliter fieri pnt sicut serpentes et tane et ver-
mes p putrefactionez generant, ista fiunt naturaliter. Ille autem
transmutationes corporaliũ rez que non pnt fieri naturaliter
sed opatione demonũ fm rei veritatez perfici non pnt. sic q; cor-
pus huanũ vertat in bestiale: aut q; corpus hois reuiuiscat. q;
aut hoc qñq; fieri videt apparentia sit et nõ existentia. vñ Aug
ait q; demones faciunt tales transmutatõs non realiter h fallas-
citer visum hois decipiendo. Septimo querit quõ puenit illud
q; quidaz lupi hoies crudeliter comedunt. Rñdet Albertus de
animalibz in qnto li. Ex sex caus. Primo ppter famis augmentũ
sicut et quedã ceteroz aialium alique bestie hoies inuadunt tpe
famis. Secdo ppter ferocitatem virũ. sicut tpe vitus qñ hnt ca-
tulos. vt dicit Arist. de aialibz. Sũt magis seuerissime canicule
Teruo ppter cerebrum rabidum: sicut faciunt canes rabidi et tũc

quecumque inueniunt tradant. Quarto propter operationem demonum ut sic illudant hominibus simplicibus credentibus sic homines in bestias commutari posse sic pagani olim putabant. Unde refert wilhelmus parisiensis in li. de vniuerso. de quodam viro qui se putabat conuerti in lupum certis temporibus anni quibus temporibus in antris latitabat. Illic enim certo tempore iuit et opere demonis velut dormiens iacuit et sibi videbatur quod lupus esset factus et sic circumiret pueros deuorando. et demon quendam lupum possidens hoc fecit loco illius viri. et sic tam diu dementatus est vir ille: quousque inuentus est iacere in antro silue raptus mentaliter et nullo modo realiter conuersus in lupum: tandem cum ceteris cognouit factum fuisse demonis. Quinto propter dulcedinem humanarum carnum que optime complexionate sunt et per se dulciores sunt. Unde sicut voluptas leccatorum trahit ad voluptuosum cibum: sic humane carnes a lupis aut in sepulcris aut post bellum aut post alium modum gustate sunt. Sexto propter occultum vel manifestum iudicium dei quod lupi aliquem propter peccatum parentum vel ipsum damnificant. sicut legitur. 4. Reg. 24. de pueris qui deridebant heliseum quando ascendit heliseus bethel. Cumque ascenderet per viam: pueri parui egressi sunt de ciuitate et illudebant ei dicentes. Ascende calue: ascende calue. qui cum respexisset vidit eos et maledixit eos in nomine domini. Egressique sunt duo viri de saltu. et lacerauerunt ex eis. 40. et duos pueros sunt. In signum huius iuuenes non debent irridere annosos homines. Item. 3. Reg. 13. habet de leone qui prophetam occidit iussu dei non implentem sunt. Sic etiam in historiis legitur quod tempore mamertini episcopi demones intrauerunt lupos propter peccata hominum qui lupi ciuitates et villas intrauerunt et homines publice deuorauerunt. Tunc letanie maiores que ante ascensionem celebrantur triduo inuente sunt. Hoc deus comminatus est Leuit. 26. Si non feceritis mandata mea immittam in vos bestias meas agri que consumant vos et pecora vestra Deut. 32. Dentem bestiarum immittam in eos. quod deus ostendit effectu quando leones misit qui deuorauerunt ydolatras in terra samarie. 4. Reg. 17. c. Exemplum de machario, hoc querere in promptuario titulo. 16.

**Dominica. vicesima secunda post penthe.
Epistola Pauli ad Philippenses**

Matres. Confidimus in domino ihesu quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem ihesu christi
Sic enim est mihi iustum sentire hec pro omnibus vobis

Apo calif. cap
Tene qd habet. ut nemo
accipiat coronam suam.

Sermo

eo qd habeā vos in corde in vinculis meis ⁊ in defensione
et confirmatione euangelii sodos gaudii mei oēs vos esse.
Testis em̄ mihi est deus quō cupiāz vos oēs in visceribz
ihesu christi. Et hec oro vt caritas vestra magis ac magis
abundet in scientia ⁊ in omni sensu vt pro vobis potiora et
sitis sinceris ⁊ sine offensione in diem xp̄i: repleā iustitia
per ihesum xp̄m dominum nostrum.

Sermo super epistola prececedenti. xlii.

Apostolus Paulus ad Philippen
ser capite. 3.

Confidimus in domino ihesu xp̄o qui cepit in vobis ⁊c.
ad philipp̄. **S**anc eplam scripsit Ap̄tus paulus ad
philippenfes qui bonam vitam inchoauerant. Et h̄ ver
buz epistole est ⁊ tra quosdam qui de bonis inchoatis imp ma
lum pphasant: vel qd perdurare nō poterint vel aliquid aliud.
Non sic ap̄tus paulus fecit: sed potius confidebat qd deus qui
opus bonū in teperat perhaat. ergo dicit. **C**onfidimus in dño ⁊c
Vnde in presenti sermone quinq; sunt dicenda. **P**rimo de confi
dentia ⁊ amore hominis. **S**ecundo de caritate. **T**ercio de peccato
Quarto de scandalo. **Q**uinto de premio iusticie. **Q**uantuz ad
primū sciendum qd possumus confidere in dño qd perficiet bona o
pera in nobis. **A**p̄cal. 3. **E**go sto ad ostium ⁊ pulso. **E**go sum
alpha et o: principium et finis. **N**ihiluz em̄ bonum p̄ficere possu
mus nisi gratia eius p̄ueniat nos ⁊ sequatur. psal. **M**isericor
dia eius p̄uenit me. **E**t iterz. **M**isericordia eius subsequet me
Sequit hic. **V**sq; in diem dñi nostri ihesu xp̄i id ē in diem mor
tis. quem ap̄tus vocat diem ihesu. qz faciet tunc deus iustum iu
ditium in fine hominis sicut dicit in psal. **C**uz accipero tempus
ego iusticias iudicabo. **V**nde hic querit vnde mors corporis a
principio ortum habuit. **R**ūdeo qd mors corporis p̄uenit ex
peccato ade et eue. quia si non peccassent cū tāta posteritate sua
transissent de vita corporali ad vitam eternaz qñ deo placuissz
Augustinus. **D**eus h̄c iez fecit vt qz dñi non peccasset immorta
litate gauderet. sed qz adam transgressus est diuinū mandatu
seipsum morti primo obligauit ⁊ per cñs t̄tam posteritatē suā
Ap̄tus. **I**n adam omnes moriunt. **E**st autē scienduz qd mors est
horribilis p̄pter quinq;. **P**rimo quia generalis ē et nemini pars
et p̄pter nobilitatem **E**ccl̄. 4. **N**odie rex est ⁊ cras morit. **N**ec
propter scientiam **E**ccl̄. 4. **M**oritur doctus simibter vt
indoctus. **N**ec propter diuitias. **L**uce sexto. **M**oritur diues.
Secundo mors corporalis est terribilis p̄pter horribilem visionē

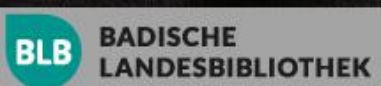
Apo calif. cap. 3
Apo calif. 3

xliv

demonū qui quotidie expectant separationem anime a corpore
 Si em hm Bedaz xpo in cruce pendēti dyabolus affuit q̄ nunq̄
 peccauit vt videt si aliqd̄ in eo rēf̄hensibile mueniret. non miz̄
 quin in morte cuiuslibet hois dyabolus adest querens si est aliqd̄
 mali in eo, Tercio horribilis est ppter diuinationē opez nroz
 tunc anima videt q̄amq̄ fecit siue bona siue mala. & tunc dicent
 peccata homini illud Bern. Tu nos fecisti opera tua sum⁹ nō te
 deserem⁹ sed tecum ad iudiciū p̄gemus. Quarto horribilis est
 ppter dissolutionem oim membrorum. Oculi vertunt in capite
 vne corumpunt in corpore: corpus crepat in dolore. & anima
 separat ab omnibus membris Sap. 12. Nō est in hois potestate
 cōtinere spūm in exitu suo. Quinto horribilis est quia anima sic
 expellitur q̄ nunq̄ ad corpus reuertēt vt in ipso mereri possit.
 qz iam est tps seminādi. O homo dispone te quotidie ad mortē
 quia hm Jhero. Stultum est in tali statu viuere in quo quis nō
 audet mori. Quid horribilius quid terribilius iudice irato: quid
 intolerabilius gehenna: qd̄ iocundius gloria. Exemplum de h̄
 remita qui vidit horribiliter diuītē mori in peccatis in domo: et
 paupere feliciter in amiterio mori in grā. hoc q̄re in p̄mptuario
 J. 5. Quantum ad secundā p̄tem dicit hic Xpls. Doc oro vt
 caritas vestra magis abundet ad deū ad proximū et ad vosp̄s
 Primo ad deum vt ipm plus diligas q̄ tua: sic Xpls fecit qui
 dixit. Omnia arbitratus sum vt iter cora vt xp̄m lucrificarem
 Secundo plus q̄ tuos: vnde d̄r in euāgelo. Qui diligit patrē
 suū & matrem suā plus q̄ me non est me dign⁹. Tercio vt ipm
 plus diligas q̄ teipsum. sicut martires fecerunt qui potius mori
 voluerunt anteq̄ xp̄m negauerūt. Sic quilibet vestrum anteq̄
 fidem negaret vitam perdere deberet. & merito caritas nostra lic
 abundare debet ad deum: quia caritas christi sic abundauit ad
 nos. Item ad proximum vestrum abundare debet caritas etiam
 tripliciter. Primus gradus est vt diligas proximū plus q̄ eius
 tpalia: sed hoc non faciunt illi qui optant mortem parentum et
 consanguineoz ad possidendū bona eoz. Secundus vt diligas
 corp⁹ pximi plus q̄ res tuas: hoc fit qn̄ non parātur rebus vt
 subueniāt necessitati corporali pximi. Sed heu plures sunt parci
 & immisericordes qui pauperib⁹ in necessitate non subueniunt. &
 per hoc oñdunt se caritatem xp̄i non habere: et per sequeus in
 statu salutis nō sunt Joh. Qui habuerit substantiā h⁹ mundi &c
 Tercius vt diligas animaz pximi plus q̄ corpus tuum. vnde
 Xpls. Ego aut libenter impendar pro animabus vestris. Item

Pauli ad Philipp. cap. 1.

No. de: vnde Pauli ad Philipp. cap. 2. Dnes enim, que sua sunt querunt, non que Jesu Christi.

Sermo

caritas abundare debet quo ad nos tripliciter. Primo modo ut diligamus animas nostras plus q̄ res tpales. Oppositū faciunt auari iniustas res lucrantes Ecc̄l. 10. Nihil iniquius q̄ amare pecunias. hic aiā suā habet venales Aug⁹. Auarus qui quid lucratur seipm̄ perdit ⁊ ante q̄ aliquid capit capitur. Secundo plus q̄ sanguineos carnales. Oppositum oñdunt qui propter filioꝝ suoz amorem aut consanguineoz peccant mortaliter. Tercio plus q̄ corpus Job. Pelle pro pelle et oīa que habet homo dabit pro anima sua. Hoc non faciunt gulosi luxuriosi et crapulosi qui plus diligunt corpus q̄ animaz. Quantum ad terciam partem dicit Xpls. Sitis sineres. sine peccato mortali. Unde hic querit̄ utrum vnū peccatum sit causa alterius: rñdet sanctus Tho. q̄ sic. ratio fm̄ P̄hm. Ex actibus causat̄ dispositio modo ex vno p̄cto homo disponitur ad aliud scz ex ebrietate ad luxuriā. ⁊ talis dispositio est causa peccati. quia trahit hoīem ad p̄ctm̄ et preparat sibi materiā. sicut auaricia preparat materiā hūgii. ⁊ per gulam accenditur ad luxuriā. ⁊ per diuitias exatit̄ ad superbiā. vnde difficile est q̄ non sit superbus qui diues est. Modo preparatio ad dispositionem et materiā peccati est causa alterius. Item p̄ctm̄ de sua natura est graue ⁊ tendit deorsum ⁊ per consequens quanto peccator plus descendit. tanto magis et inclinatio ad p̄ctm̄ fortificat̄ ⁊ sic semper vadit descendendo ad infernū. Descendit em̄ p̄ctoz de mala cogitatione in delectatiōz ⁊ de delectatione in assensum. de assensu in adionem. de adione in assuetudinem ⁊ necessitatem: de necessitate in desperationē vñ de sumo bono. Cogitatio em̄ praua delectatiōz parit. delectatio consensum: assensus adionem. actio assuetudinem ⁊ necessitatem. necessitas mortē. Sicq̄ vidus homo implicat̄ ⁊ quadā catēna vitioꝝum strictus tenetur ⁊ sit infirmus ⁊ desperatus de salute nullum cōsū vitat. vnde Hugo de sancto vid. Mali em̄ quicq̄ male faciunt ceca mente p̄transcunt. et in dicto habemus q̄ ille qui peccat efficit̄ seruus peccati Joh. 2. Qui facit p̄ctm̄ est seru⁹ peccati: vnde dicit Tho. q̄ ille qui est in peccato mortali ⁊ in eo pseuerat. etiam cōtra velle ⁊ libez arbitriū oportet q̄ cōmittat aliqua alia peccata licet non oīa. Ratio est quia per p̄ctm̄ quod habet perdit dñm quia seruus est p̄cti Cris. super Math. Sicut nauis fracto gubernaculo illic ducitur quo ventus in pellit. sic homo diuine gr̄e auxilio desitutus non agit qd̄ vult sed quod dyabolus: ergo periculosum est peccare: sed periculosissimum in p̄ctis pseuerare. Quantum ad quartam p̄tem dicit hic Xpls

Et sitis sine offensa vsq; in diem cristi ihesu. i. vsq; in finem vite: necessarium est homini q; sine offensa sit quantum ad proximum vt scz non scandalizet scienter proximum in verbis a factis Xpls. Si est offensiōe esto te iudeis gentilib; et ecclesie Math. 18. Vt hoī per quem scandalum venit. Et tamen sciendū q; aliqui peruersi hoīes qnq; recipiunt scandalum etiam de bonis verbis et factis: vnde potius deberent recipere bonū exemplum Albertus dicit. q; quatuor genera hoīm scandalizati sunt in cristo Ihesu qui fuit sacratissime vite. Primo enim in eius sapientia profundissima a literatura vt iudei literati ~~luc.~~ *Nonne hic est filius fabri: vnde literas scit cum non didicerit.* Secdo quidā ppter liuorē a inuidiā sicut diuites et auari Lu. 6. Qn̄ docuit parabolam de iniquitate audiebant omnia hec pharisei qui erant auari a deridebāt eum Tercio quidam scandalizabant in xpo ppter doctrine sue subtilitatem vt aliqui de turba. Cum em̄ dixisset turbis iudeoz illud Joh. 6. *Nisi manducaueritis carnem filii hoīs ic̄. dixerit.* Durus est hic sermo q; potest eum audire. Quarto quidem ppter infirmitatem xpi a passionē quam in eo videbant fuerit multi scandalizati de populo: a insuper apostoli quib; dixit. Omnes vos scandalizabimi ic̄. Quantū ad quintam ptem dicit hic Xpls Repleti fructu iusticie per ihesuz xpm a cuius gr̄a omne meritū procedit. Vbi sciendū q; diligere iusticiā a esse iustū est multum vtile. Primo in hoc q; qui diligit iusticiā diligit a dño Actu. 1. In omni gente qui timet dñm a operat iusticiā acceptus est illi. in signū h; pro sua bonitate dat deus iusto suam benedictionē vnde Ps̄. *Benedices iusto Proverb. 10. Benedictio dñi super caput iusti.* Nec immerito q̄a deus pro bonitate qualibet iusticia hoīem quantum mater vngem̄tuz filiū suū Joh. 2. Omnis qui facit iusticiā ex deo natus est. sic e contrario odit iniusticiā dñs oipotens: quia sicut iste sume iustus est sic sume odit iniusticiā vnde hic querit vtrum iniusticiā facies peccat mortalr. r̄ndetur fm̄ sanctum Tho. 2. 2. q. 6. Cum iniusticia consistit in nocimento alterius manifestum est q; contrariat̄ caritati ex suo genere et est p̄ctm mortale. Iste autem qui facit iniusticiā in quantum parum potest reputari q; nō est ira eum qui patit̄. puta si aliqs aufert alicui pomū vel aliquid tale qd non damnabile sit nō est p̄ctm aut vix veniale p̄ctm. Secdo q̄a de; pro iusticia a bonis operib; in morte hoīem protegit a liberat a demonibus. vnde d̄r in Ps̄. *Salus autem iustoz a dño et p̄tore eozum est ic̄ Proverb. 11. Iustus de iusticia liberatus est. plus valet in morte hominis vna*

Matth. Cap: 7.

Joh. Cap: 6.

Proverb: Cap: 10.

Sermo

iusticia q̄ oēs amici illius: quia illum a demonibus nec a morte
eterna liberare possunt Sap. 8. Iustoz anime in manu dei sunt
Tercio deus dat vitam eternā homini pro iusticia Sap. 5. Iusti
aut̄ imperpetuum viuūt. vnde Apl̄s. Reposita est mihi corona
iusticie. Itēz gaudia eterna. Iusti epulent̄ et exultent in conspectu
dei. Item vultum eius. Redi cum vultu tuo. Item. Ego autem
in iusticia apparebo in conspectu tuo.

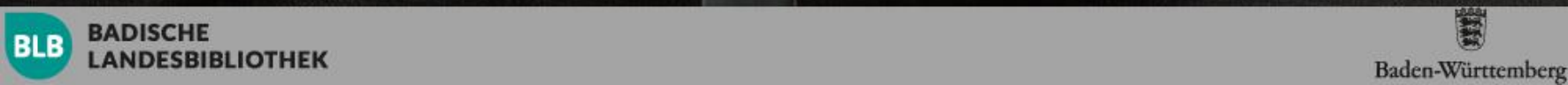
Om̄ica. xliii post penthecostē ad Philip̄ cap. 3

Ratres imitatores mei estote et obseruate eos qui
nō ita ambulāt sicut habetis formā nostrā. Multi
enim ambulāt quos sepe dicebā vobis. Sunt aut̄
et flens dico inimicos crucis xp̄i quoz finis interit⁹ quoz
deus venter est et gloria in cōfusione ipsorum qui terrena
sapiunt. Nostra autem conuersatio in celis est. vnde etiā
saluatorem expectamus dñm nostrum ihesum xp̄um qui
resormabit corpus humilitatis nostre et figuratum cor. por
claritatis sue s̄m operationem qua possit etiā sub iicere
sibi omnia ihesus xp̄s dominus noster.

Sermo. I. super epistolam

Imitatores mei estote et obseruate it̄ ad Philip̄ 3. Nos
videm⁹ ad oculum q̄ qui vult ambulare p̄ r̄ viam sibi
ignotam libenter sequat̄ eum cui est nota. sic paulus ad
tercium celus raptus est et via veritatis illustratus. hoc. tat nos in
verbis p̄positis vt vias ab ipso datas nob̄ ambulem⁹ cum dicit
Imitatores mei estote it̄. Vnde in p̄nti sermōe tria sunt dicenda
que tangunt̄ hic in ep̄la. Primo de duabus viis ad celum et de
crastinatione p̄nie. Secundo de gulosis quorum venter deus est.
Tercio quō conuersatio nostra debet esse in celis et quō corpus
inuisibile electi figurabitur corpori claritatis sue. Quantuz ad
primū sciendū q̄ due sunt vie ad celum scz vna est innocencie
alia est p̄nie. In prima ambulāt qui innocentia baptismale hnt
et illis semp̄ celum est apertum. in signū huius celum erat apertū
quā xp̄s baptisatus est a ioh̄e in iordane: et quicūq̄ a prima via
recessit oportet q̄ redeat per aliam viam p̄nie ad eam. et ista via
p̄nie est probata bene: quia pluribus regnantib⁹ iam in celo est
oñsa q̄ sit via salutis ipsis peccatorib⁹ qz deducit eos ad eternā
requiem Eccl. 4. Cum lugentib⁹ ambula. Et hec via tres habet
dietas scz cordis at̄tionez: oris cōfessionē. et operis satisfacionē
Vnde qui in hac via veraciter vult proficere non debet p̄trahere
p̄niam sicut heu faciant multi qui semper p̄ponunt facere p̄niam

interdū venit mors qui occupat eis viā pñie ⁊ salutis eterne
 Naz procrastinatio pñie multos dānauit. est em̄ periculossim⁹
 laque⁹ dyaboli quo dyabolus fere oēs includit et capit omnes
 diuersi status tam literatos q̄ laycos. tam iuuenes q̄ senes. tam
 feminas q̄ viros: vnde Aug⁹. Ista res est q̄ multos occidit cū
 dī. Cras cras subito ostium clauditur remanetq̄ fo: is cum voce
 coruina quia non habet gemitum columbinū. Si demōes hanc
 artem non inuenissent pauci in ecclesia damnarent. nam q̄si oēs
 hoies hñt voluntatem penitendi ⁊ vitam suā emendandi: ⁊ q̄a
 demones hoc sciunt: ideo hunc laqueū dilationis inuenerūt: hic
 laqueus spoliat celum: qz impedit q̄ multi illuc non veniunt q̄
 ibi venirent si dilationem melioris vite cauerent Aug⁹. Quare
 differs vocantez certus de me: cede victus de die. vide ne forte q̄
 ille tibi daturus est pmitendo tu differendo auferas. Itē hic la-
 queus replet h. se. nū. q̄a pauci saluant ex his qui dicunt se velle
 penitere in fine vite. vñ Alber tus. Pax est q̄ aliq̄s ex amissioe
 vite sue penitebit. vnde Aug⁹. Legi ⁊ plegi sacraz scripturā ⁊
 non inueni in .5. milibus annoz saluatam nisi solum latronem
 Eusebius scribit de morte beati iheron. q̄ ex ore eius audiuit q̄
 inter .30. milia hoim vix vn⁹ venire permitet tpe mortis q̄ pñiaz
 agūt in fine. Vnde hic querit vt ⁊ deus innocentē plus diligit
 q̄ penitentem. rñdit sanctus Tho. quantū ad bonū premii essen-
 tialis eq̄lter diligit penitentem ⁊ innocentem. qz eq̄lem caritatē
 hñt. sed quantum ad p̄m̄ium accidentale plus diligit innocentē
 ad qd nullus peruenire potest penitens licet posset fieri eq̄lis vel
 maior in celo innocentem quantū ad p̄m̄ium essenciale vt dicit
 glo. nō eget vt resurgat. h vt resurgere v̄rgo nō posset semel
 oberrans ⁊c. V̄rgo ergo post lapsum aureola non habebit. nec
 p̄tor resurgens gaudium de innocentia. ego plus diligit inno-
 centem quantū ad hoc q̄ penitentem. Quantum ad secundaz
 partem dicit Apls. Quoz deus venter est glo. quia quicquid
 faciunt pro ventre faciunt quē pro deo colunt. Ad e⁹ euidentiaz
 est sciendum q̄ qñ sit celebratio alie⁹ sancti tria consueuerūt fieri.
 Primo quia dies ipsius celebrat: modo simile oēs gulosi faciūt
 deo suo quem colunt. q̄a festinant sibi non tm̄ vnā diem sicut
 fit sancto stephano vel alio sancto. h ⁊ singulis diebo ipm colūt
 non solū ferialib⁹ sed etiā festiuis replendo se ⁊ dimittunt eccles
 ⁊ intrant tabernas ⁊ sic festa frangunt oia. vnde h̄m Tho. Plus
 frangunt p̄cepta de sanctificatiōe sabbati qui die festiuo mortalr

Sermo

peccant q̄ qui tunc manuali laborat. hoc patet q̄ in necessitate potest fieri dispensatio in laborando sed non in peccando. Sedo solent templa sanctis aedificari. altaria erigi. ministri ordinari. thura cremari. sic quidem gula templum est coquina. altare mensa: minister cocuis immolate mensa. coctae carnes. sumus in mensis. odor saporum unde Ps. Abstinentia non est epularum ardentis diuitis attendat supplicium: cui tanta inter ignes erunt incendia quanta hic epularum copia. Tertio solent vita et miracula aliorum sancti predicari. Vbi sciendum quod aliqui sancti illuminare a se uenerunt et eos sanare claudos suscitare mortuos: sed gula facit eos quod multi propter uinum perderunt oculos et plures incurrunt caliginem oculorum. Item expeditos in pedibus facit claudos. Item quot sunt qui non possunt ire cum pedibus suis ad domum suam: et alii sancti mutis praestant loquelam hic autem facit homines balbutientes. Item alii sancti infirmos sanant iste autem suos facit infirmos. Item ex sapientibus stultos. Item alii sancti mortuis vitam impetrant. hic aculeum inducit mortis quia propter crapulam multi obierunt. Item Hugo. Ebrietas iudicium rationis obscurat. attentiones et bella prouocat. robur et naturalem uirtutem eneruat. infirmitas est ingerit. mortem inducit. rebus temporalibus spoliatur et quod deterius est diuinam maledictionem inducit. Augustinus dicit. Ebrietas aufert memoriam. et fundit intellectum. conuolat libidinem. inuoluit linguam. omnia membra debilitat. vitam abbreviat et omnem salutem. ergo uos gulosi et ebriosi honorate istum sanctum qui tot miracula facit et qui uos sic flagellat in corpore uostro. unde quilibet uestrum potest dicere illud Psalmus, si fui flagellatus tota die et cogitatio mea in matutinis: quod usque ad profundam noctem in crapulis erant et ebrietatibus. Et ista iam dicta sunt de sancto ebriose quod uenter dicit. Exemplum de illo qui uidit principem duci ad penas qui hic crapulose uixit. hoc quod in promptuario. p. 41. Item de muliere duxissima que in deliciis corporis uixit quod postmodum computruit quod ibidem. v. 17. Quantum ad tertiam partem istius sermonis dicit hic Apostolus. Nostra conuersatio in caelis est. Vbi est notandum quod exemplo Apostoli debemus conuersari in caelo: quod ibi est pater noster. Secundo quod ibi est thesaurus noster. Math. 6. Vbi est thesaurus tuus? Tertio quod ibi est uera patria ad quam uocati sumus et ad quam quotidie anhelamus. Augustinus. Tota uita boni christiani est sanctorum desiderium ut indefinenter desideret celestem patriam. quia quod diu in hac uita sumus exules et peregrini sumus. Non habemus hic manentem ciuitatem: sed quando peruenimus ad patrem nostrum

tunc audiemus illud verbū Aplī ab omnibz sanctis & angelis.
 Jam nō estis hospites & aduene: sed estis ciues sanctoz & dome
 stici dei scz patris vbi mille anni sunt sicut hīc vna hōra: sequit̄
 Saluatorem expectamus dñm nrm ihesum xpm qui refo:mabit
 corpus nostrum: hoc est corpus quod nunc ieiuniis vigiliis et
 orombus atteritur & diuersis laboribz fatigat et postea moritur
 et post mortem in putredinem: et post putredinem in vermes.
 post vermes in puluere reuertitur tunc refo:mabit vt corpore
 xpi glōrificato configuretur. Hoc erit in quatuor dotibus scz in
 claritate subtilitate agilitate & impassibilitate: vnde Quat h. 13.
 fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. vnde quidam.
 Qualis tunc erit splendor animaz qñ solis splendorem habebit
 lux corporum. Secundo in subtilitate vt sicut corpus christi post
 passionē fuit ita subtile vt ad discipulos ianuis clausis intraret
 ita corpus glōrificatum: palpabile quidem erit sed subtile ita vt
 oia corpora quāntumcuq; etiā spissa & solida valeat penetrare
 vnde Greg⁹. In illa resurrectionis glōria: corpus nostrum erit
 subtile per virtutem spūalis potentie sed palpabile per virtutē
 nature. Tercio in agilitate: vnde Aug⁹. Vbi vult esse spiritus
 ibi erit & corpus. Quarto in immortalitate vt sicut xps resurgens
 ex mortuis non moritur: sic et nos resurgemus. ymo nihil erit
 quod ipsum hominem ledere posset. Vbi notandū q; reformato
 homine refo:mabitur etiam mund⁹ et omnes creature propter
 homines sicut ardebunt homine inuocato Apoc. 21. Vidi celū
 nouū & terram nouam. In hac aut̄ renouatione non mutabunt̄
 species sed qualitates. & tunc sol luna & stelle multum maiorem
 claritatem accipient. Isa. 3. Erat lux solis in septuplum sicut lux
 septem diez. Item aer tunc clari⁹ erit quia nullas habebit im
 pressionē nec nubes nec ros grando comitrua nec fulgura. Itē
 in igne lux & in aq̄ dyaphanetas multo clari⁹ & puri⁹ tunc
 erant: sed caliditas in igne: frigiditas in aq̄ tunc mutabunt̄ et
 cessabunt. vnde Basilius. Caliditas ignis et frigiditas aq̄ tunc
 cessabunt. Sed perspicuū in aqua & lucidum in igne manebunt.
 Item terra depurabitur & complanabitur etiā sicut cristallus et
 opactas et grossiaces terre deorsum tendunt et in inferi⁹ parte
 remanebūt. Et breuiter loquendo quicquid deformatas est in
 omnibus illis: tunc restringetur & deorsum mittetur ad maiore
 penam reprob⁹. Quicquid autem pulcritudinis est in eis hoc
 augetur & remanebit in eis ad maiore delectationem visionis

